

AN ROINN OIDEACHAIS

MEASÚNACHT TIONCHAIR CHOMHIONANNAIS

AR

RIALACHÁIN NA MÚINTEOIRÍ

(CÚITEAMH AS IOMARCAÍOCHT AGUS AS SCOR ROIMH AM) (TÉ) 2010

AGUS LEASUITHE COMHLÁNTACHA

AR RIALACHÁIN AOISLIÚNTAIS NA MÚINTEOIRÍ (TÉ) 1998

**(EQUALITY IMPACT ASSESSMENT ON TEACHERS' (COMPENSATION
FOR REDUNDANCY AND PREMATURE RETIREMENT) REGULATIONS (NI)**

2010 AND COMPLEMENTARY AMENDMENTS TO THE TEACHERS'

SUPERANNUATION REGULATIONS (NI) 1998

Mí na Samhna 2009

MEASÚNACHT TIONCHAIR CHOMHIONANNAIS AR RIALACHÁIN NA MÚINTEOIRÍ (CÚITEAMH AS IOMARCAÍOCHT AGUS AS SCOR ROIMH AM) (TÉ) 2010 AGUS LEASUITHE COMHLÁNTACHA AR RIALACHÁIN AOISLIÚNTAIS NA MÚINTEOIRÍ (TÉ) 1998

Éilíonn Alt 75 den Acht um Thuaisceart Éireann 1998 ar an Roinn, agus í i mbun a cuid feidhmeanna, aird mar is cuí a thabhairt ar an ghá le comhionannas deiseanna a chothú idir:

- daoine le creidimh reiligiúnacha difriúla;
- daoine ó ghrúpaí éagsúla ciníocha;
- daoine d'aoiseanna difriúla;
- daoine le stádais dhifriúla pósta;
- daoine le claontaí difriúla gnéasacha;
- fir agus mná i gcoitinne;
- daoine le nó gan míchumas;
- daoine le nó gan cleithiúnaithe; agus
- daoine le barúlacha difriúla polaitiúla.

Ina theannta sin, ach gan dochar don dualgas thuas, ba chóir don Roinn aird mar is cuí a thabhairt ar an inmhianaitheacht maidir le dea-chaidreamh a chothú idir dhaoine le le creidimh reiligiúnacha difriúla, le barúlacha difriúla polaitiúla nó ó ghrúpaí éagsúla ciníocha.

Éilíonn an reachtaíocht seo ar údaráis phoiblí Measúnacht Tionchair Chomhionannais (MTC) a chur i bhfeidhm mar ar dócha go mbeidh tionchar ag polasaí beartaithe ar chomhionannas deiseanna. Mar fhreagairt air seo, tá sé beartaithe ag an Roinn go bhfuil MTC de dhíth ar dhréacht-Rialacháin na Múinteoirí (Cúiteamh as Iomarcaíocht agus as Scor Roimh Am) (TÉ) 2010 agus Leasuithe Comhlántacha ar Rialacháin Aoisliúntais Na Múinteoirí (TÉ) 1998 (dá dtagraítear ina dhiaidh seo mar na dréacht-Rialacháin).

Is é atá sa cháipéis seo mar sin, ná an MTC ullmhaithe do na dréacht-rialacháin. Is é cuspóir na cáipéise seo ná cinntí an MTC a bhreacadh síos agus tuairimí a iarraidh.

AR LORG DO CHUID TUAIRIMÍ

Tá sé cinte ag an Roinn Oideachais (dá dtagraítear ina dhiaidh seo mar an Roinn) Measúnacht Tionchair Chomhionannais a dhéanamh ar dhréacht-Rialacháin na Múinteoirí (Cúiteamh as Iomarcaíocht agus as Scor Roimh Am) (TÉ) 2010 agus Leasuithe Comhlántacha ar Rialacháin Aoisliúntais Na Múinteoirí (TÉ) 1998. Iarrtar ort do chuid tuairimí a thabhairt ar an mheasúnacht seo. Is é is cuspóir don chomhairliúchán seo ná fáil amach faoi:

- Thuairimí na gcomhairlithe ar mheasúnacht seo na dtionchar comhionannais ar na dréacht-rialacháin; agus
- Aon eolas breise a d'fhéadfadh a bheith úsáideach ag measúnú dtionchar comhionannais sin.

Agus tú ag meabhrú ar d'fhreagairt, d'fhéadfadh treoirlíne úsáideach a bheith sna ceisteanna seo a leanas:

- An bhfuil aon tuairim agat ar aon ghné den chomhionannas a chlúdaítear sa dréachtmheasúnacht seo?
- An bhfuil aon cheist eile nár pléadh? Más sea, cad iad seo?
- An bhfuil aon tuairim agat ar cad é mar ba chóir na dréacht-rialacháin a fhrámú le díriú ar aon neamhionannas agus difreálach féideartha?
- An bhfuil aon bheart ba chóir a chur i gcrích le haon tionchar diúltach ar dhaoine sna grúpaí comhionannais Alt 75 a mhaolú?

Chuirfimis fáilte roimh aon eolas breise agus barúil bhreise a mheasann tú a chuideodh lenár gcuid breithnithe ar na dréacht-rialacháin a fhoirmiú.

Ba mhian linn do chuid barúlacha a fháil faoi 29 Eanáir 2010.

Tig leat dul i dteagmháil linn trí scríobh chugainn ag an seoladh thíos nó tríd an ríomhphost: seamus.gallagher@deni.gov.uk

Guthán: 028 91 279861

Téacsfón: 028 91 279472 – líne thiomnaithe do dhaoine le lagú éisteachta agus/nó labhartha

Brainse Idirbheartaíochta na Múinteoirí agus Polasaí Pinsean

An Roinn Oideachais

Teach Ráth Gael

42 Bóthar Bhaile Aodha

Beannchar

BT19 7PR

Tá an cháipéis seo ar fáil fosta ón láithreán Gréasáin seo a leanas:

www.deni.gov.uk

Más mian leat an cháipéis seo a fháil i bhformáid chomhroghnach, déan teagmháil leis an seoladh thuas le do thoil.

Clár Ábhair

1.	Intreoir agus Cúlra	6
2	Ag Sainmhíniú Aidhmeanna na nDréacht-Rialachán (Defining the Aims of the Draft Regulations)	10
3	Ag Amharc ar na Sonraí agus ar an Taighde atá ar Fáil (Consideration of Available Data and Research)	13
4	Measúnacht Tionchar (Assessment of Impacts)	17
5	Ag Amharc ar Mhaolú agus ar Chomhroghanna (Consideration of Mitigation and Alternatives)	23
6	Profú Tuaithe/Réigiúnach (Rural/Regional Proofing)	26
7	Comhairliúchán Foirmiúil (Formal consultation)	26
8	Cinneadh ón Údarás Poiblí (An Roinn Oideachais) (Decision by the Public Authority) (The Department of Education)	29
9	Foilsíú Thorthaí na Measúnachta Tionchair Chomhionannais (Publication of Results of Equality Impact Assessment)	29
10	Monatóireacht do Thionchar Diúltach sa Todhchaí agus Foilsíú Thorthaí na Monatóireachta seo (Monitoring for Adverse Impact in the Future and Publication of the Results of such Monitoring)	29

Iarscríbhinní

Iarscríbhinn 1	Sanas Téarmaí	30
Iarscríbhinn 2	Achoimre ar fhreagairtí comhairliúchán	31
Iarscríbhinn 3	Coimre sonraí ar an lucht saothair teagaisc reatha	40
Iarscríbhinn 4	Clár Scor (tuaisceart na hÉireann)	43

larscríbhinn 5	Clár Scor (Sasana)	44
larscríbhinn 6	Comparáid idir Shocruithe Scor Roimh Am na Múinteoirí i dtuaisceart na hÉireann, i Sasana & an Bhreatain Bheag agus in Albain	45
larscríbhinn 7	Comparáid idir Shocruithe Scor Roimh Am na hEarnála Poiblí i dtuaisceart na hÉireann	48

1. INTREOIR AGUS CÚLRA

Intreoir

Tá sé beartaithe ag an Roinn Oideachais Rialacháin na Múinteoirí (Cúiteamh as Iomarcaíocht agus as Scor Roimh Am) (TÉ) 2010 agus Leasuithe Comhlántacha ar Rialacháin Aoisliúntais na Múinteoirí (TÉ) 1998 (dá dtagraítear ina dhiaidh seo mar “na dréacht-rialacháin”) a dhéanamh. Soláthraíonn na dréacht-rialacháin go n-íocfaidh fostóirí, amach anseo, as costas breise scor roimh am múinteoirí má tharlaíonn a leithéid.

Is é a dhéanfaidh na dréacht-rialacháin ná dliteanas a aistriú chuig fostóirí múinteoirí as na costais uile a bhaineann le cúiteamh as scor roimh am, lena n-áirítear luathíocaíocht sochar neamhlaghdaithe pinsin. Tabharfaidh siad rogha fosta d’fhostóirí íocaíochtaí méadaithe téarfa a dhéanamh suas le huasmhéid pá 104 seachtaine gan aon uasteorainn aoise. Do mhúinteoirí atá 55 d’aois agus níos mó, cuirfidh sé seo comhrogha ar fáil d’fhostóirí ar chúiteamh as scor roimh am a dheonú. Ceist pholasaí ó thaobh an fhostóra de a bheidh sna cúinsí faoina ndéanfar íocaíochtaí agus leibhéal na n-íocaíochtaí seo.

Bhí na dréacht-rialacháin, chomh maith le Scagthástáil Chomhionannais na ndréacht-rialachán, mar ábhar comhairliúcháin poiblí le linn Mhárta, Aibreáin agus Bealtaine na bliana seo (féach Alt 7: *Comhairliúchán Foirmiúil*). Mhaígh líon suntasach freagróirí go mbeadh tionchar ag na dréacht-rialacháin ar roinnt grúpaí Alt 75 agus gur chóir MTC iomlán a dhéanamh.

Cúlra

Scéim reachtúil atá i Scéim Pinsean Múinteoirí TÉ (NITPS) atá faoi réir ag Rialacháin Aoisliúntais na Múinteoirí (TÉ) 1998 (arna leasú). Scéim sochar ranníocach sainithe “tuarastal deiridh” atá ann, atá á riar ag an Roinn Oideachais thar ceann fostóirí múinteoirí.

Tá socruithe scoite ann faoi láthair a ligeann do mhúinteoirí a théann ar scor roimh am a bpinsin, a bheith íoctha go luath gan laghdú achtúireach agus, faoi

rogha an fhostóra, cúiteamh iomlán a bheith dáfa dóibh i bhfoirm chreidmheas breise seirbhíse (“blianta breise”). Tugtar an Scéim Cúitimh as Scor Roimh Am ar na socruithe seo (PRCS).

Tá sé i gceist go gcuirfidh socruithe PRCS uirlis bhainistíochta ar fáil a thig le húdaráis fostaíochta a úsáid le feabhsú cáilíochtúil a chur i bhfeidhm i soláthar oideachais ina gcuid scoileanna. Ligeann siad d’fhostóirí mhúinteoirí iomarcaíochtaí a chur i bhfeidhm i gcomhthéacs athrú riachtanach eagraíochtúil agus múinteoirí a scor ar mhaithe le comhlíonadh éifeachtúil fheidhm an fhostóra. Ní bhronnann siad ceart luathscor ar mhúinteoirí.

Baineann PRCS le luathscor (roimh ghnátham pinsin an NITPS¹): tá forálacha leithleacha ann do scor tinnis, nach bhfuil aon tionchar ag na dréacht-rialacháin orthu.

Údaráis na scoileanna faoi láthair a dhéanann cinntí ar luathscor agus dámhachtain aon bhlianta breise atá údaraithe ag an Údarás Cúitimh (na Boird Oideachais agus Leabharlaine (BOLanna) do scoileanna rialaithe agus faoi chothabháil; an Roinn Oideachais do gach scoil dheontaschúnta eile; an Roinn Fostaíochta agus Foghlama (RFF) do choláistí breisoideachais). An NITPS a sheasfaidh costais phinsin neamhlaghdaithe roimh ghnátham a íoc agus mar sin de ní muirear ar bhuiséid scoileanna aonair nó ar bhuiséid na mBOLanna. Faoi Rialacháin na Múinteoirí (Cúiteamh as Iomarcaíocht agus as Scor Roimh Am) atá ann faoi láthair, caithfidh údaráis fostaíochta íoc as aon chúiteamh blianta breise a chinneann siad a cheadú. Roimh Aibreán 2008 níor cloíodh leis an riachtanas seo agus an NITPS a sheas na costais seo fosta. (Do choláistí breisoideachais bhí na costais seo á seasamh ag an RFF cheana féin.)

Go ginearálta, bíonn gach scéim pinsean ag feidhmiú ar bhonn gur leor ranníocaíochtaí a íocann na baill agus a gcuid fostóirí le costas sochair sa todhchaí a chlúdach. Faoi na socruithe reatha, comhthiomsaítear costais scor roimh am don NITPS i measc gach fostóirí múinteoirí (glactar leis go gclúdaíonn an téarma “múinteoirí” múinteoirí agus léachtóirí i gcoláistí breisoideachais).

¹ D’iontrálaithe i ndiaidh 1 Aibreán 2007, is é gnáthaois an phinsin ná 65. D’iontrálaithe roimh an data seo, is é 60 gnáthaois an phinsin.

D'fhéadfadh sé tarlú mar sin nach ndéanadh fostóir scor roimh am ar bith nó cuid mhór, ach go ndíolfadh sé an ráta céanna ranníocaíochta sa dá chás. Chomh maith leis seo, ní fheictear costas chinntí na bhfostóirí ar scor roimh am ina gcuid ranníocaíochtaí go dtí an chéad luacháil eile de chuid Roinn Achtúire an Rialtais den NITPS, rud nach dtarlódh b'fhéidir go ceann roinnt blianta. Níor spreag an córas seo fostóirí gníomhú go críonna. Cé go raibh an PRCS éifeachtach agus iad ag cuidiú le fostóirí iomarcaíochtaí múinteoirí a éiríonn as druidim scoileanna agus as cónasthaí a bhainistiú, tharraing na méaduithe fiala a dámhadh mar chuid de phacáistí costasacha iomarcaíochta cáineadh ó Choiste Cuntas Poiblí Westminster.

Ciallaíonn teaghlaim de leibhéil fiala méadaithe agus méadú i líon na scor roimh am le blianta beaga anuas go mbeadh gá le méadú suntasach i ranníocaíochtaí dá mbeadh costas scor roimh am le bheith mar thromualach go fóill ar an NITPS. Bheadh tionchar gan iarraidh aige seo ar sheirbhísí túsline agus/nó ar an phá ghlan a bheadh ag gach múinteoir. Tá a leithéid de shuíomh neamh-inbhuanaithe agus tá gníomhaíocht de dhíth air le costais scor roimh am a rialú.

Gníomhaíodh roinnt blianta ó shin² sna scéimeanna inchomparáide in Albain agus i Sasana agus sa Bhreatain Bheag le cinntiú go raibh fostóirí cuntasach as costais na gcinntí scor roimh am a dheonú. Moladh d'fhostóirí mar sin cinntí ciallmhara críonna a dhéanamh. Tá comparáid idir na socruithe i dtuaisceart na hÉireann, i Sasana agus sa Bhreatain Bheag agus Albain faoi iamh ag larscríbhinn 6. Is e an tionchar a bheadh ag na dréacht-rialacháin ná an NITPS a thabhairt i bhfogas leis na scéimeanna inchomparáide in Albain agus i Sasana agus sa Bhreatain Bheag agus le scéimeanna eile de chuid na hearnála poiblí i dtuaisceart na hÉireann chomh maith mar a mbíonn fostóirí freagrach cheana féin as costais bhreise scor roimh am a sheasamh. Tá comparáid idir na socruithe idir scéimeanna de chuid na hearnála poiblí i dtuaisceart na hÉireann faoi iamh ag larscríbhinn 7. I ndeisceart na hÉireann tá na trí shraith den Scéim um Luathscor do mhúinteoirí curtha ar fionraí ar feadh tréimhse éiginnte i ndiaidh cháinainéis na bliana anuraidh.

² I 1996 in Albain agus i 1997 i Sasana agus sa Bhreatain Bheag d'éirigh fostóirí faoi dhliteanas as costais iomlána scor roimh am. Aistríodh costas mhéaduithe ("blianta breise") chuig fostóirí i 1991.

Is scéimeanna sochar sainithe iad an mhórchuid de phinsin ghairme na hearnála poiblí, ach tá sé socraithe ag an earnáil phríobháideach na scéimeanna a dhruidim den chuid is mó agus aistriú chuig scéimeanna le ranníocaíocht sainithe nó gan ranníoc le scéim ghairme ar chor ar bith. Tá na scéimeanna is féile de chuid na hearnála poiblí i ndiaidh éirí níos costasaí agus tharraing sé seo cáineadh suntasach ón phreas, go háirithe sa timpeallacht eacnamaíoch reatha. Sa chomhthéacs seo ní rogha réadúil é níos mó do scéim de chuid na hearnála poiblí leanúint uirthi ag cur lena cuid dliteanas trí na costais bhreise leanúnacha a bhaineann le cúiteamh as scor roimh am a sheasamh.

Thosaigh athbhreithniú fadréimseach ar an trí Scéim Pinsean Múinteoirí (Sasana agus an Bhreatain Bheag, Albain agus tuaisceart na hÉireann) i Mí na Samhna 2003, agus aontaíodh ar phacáiste leasuithe idir an Rialtas, ceardchumann agus fostóirí le hinbhuanaitheacht airgeadais a chinntiú san fhadtéarma, agus chun freastal ar riachtanais lucht saothair atá ag éirí níos ilghnéithí, agus níos nua-aimseartha i rith an ama. Mar chuid de na socruithe, socraíodh ráta ranníocaíocht na mball, i ndiaidh chur i bhfeidhm na bhforálacha nua, ag an leibhéal céanna trasna gach ceann de na trí scéim pinsean mhúinteoirí. Dlisteanáíodh é seo ar an bhonn gur chóir go mbeadh baill a fhaigheann sochair inchomparáide den chuid is mó ag dréim le ranníocaíochtaí a íoc ag an ráta céanna, is cuma cé acu ceann den trí scéim a bhí siad mar bhall di.

Nuair a aontaíodh air seo, bhíodhas ag dréim go dtabharfaí socruithe um scor roimh am i dtuaisceart na hÉireann i bhfogas leo siúd a bhí ag feidhmiú sna scéimeanna eile pinsin mhúinteoirí. Dá leanfaí le PRCS gan mhaoiniú i dtuaisceart na hÉireann mar sin de rachadh se in éadan an pholasaí bhunaithe do Scéimeanna Pinsean na Múinteoirí agus do phinsin na hearnála poiblí go ginearálta.

Tá sé tábhachtach cur in iúl, áfach, nach bhféachann na dréacht-rialacháin atá beartaithe le deireadh a chur leis an chúiteamh a d'fhéadfadh fostóirí a dhíol le múinteoirí a théann ar scor roimh am nó é a

laghdú. Ina áit sin, féachann siad le fostóirí a dhéanamh freagrach as costas chúiteamh mar seo agus mar sin de úsáid níos inbhuanaithe de na forálacha atá ann cheana féin a chothú.

2. AG SAINIÚ AIDHMEANNA NA NDRÉACHT-RIALACHÁN

Cad iad aidhmeanna, cuspóirí agus feidhm na ndréacht-rialachán?

Scéim sochar sainithe "tuarastal deiridh" atá sa NITPS agus tá sé go fóill ar cheann de na sochair is tábhachtaí agus is luachmhaire atá ar fáil do mhúinteoirí. Tá sé tábhachtach tabhairt faoi deara ag an tús nach molann na dréacht-rialacháin aon athrú do na sochair atá ar fáil do mhúinteoirí faoin NITPS. Ina measc seo tá:

- Ranníocaíocht shuntasach fostóra chun costas pinsin –ag an ráta 13.6% den tuarastal comhlán faoi láthair;
- Pinsean ráthaithe ag gnáthaois an phinsin;
- An rogha cuid den pinsean a ghlacadh mar chnapshuim atá saor ó cháin (riachtanach do mhúinteoirí atá ag teacht isteach sa Scéim roimh 1 Aibreán 2007);
- Luach an pinsin cosanta trí threoirnasc iomlán;
- Rochtain ar shochair tinnis, má tharlaíonn sé go n-éiríonn múinteoir neamhábalta teagasc go buan;
- Pinsean do pháistí agus do chleithiúnaithe;
- Deontas báis inseirbhíse;
- An rogha go n-íocfaí an pinsean go luath ag ráta laghdaithe go hachtúireach nó trí rogha chéimnithe scoir.

Féachann an reachtaíocht nua le bearta a thabhairt isteach le costais mhéadaithe an PRCS a rialú. Mhol Roinn Achtúire an Rialtais i 2005 (is ón am sin a d'ardaigh minicíocht scor roimh am go suntasach) go mbeadh méadú suntasach i ranníocaíochtaí, de níos mó ná £60m sa bhliain, de dhíth dá mbeadh costas scor roimh am le bheith go fóill mar dhliteanas ar NITPS na múinteoirí; agus tharraing na socruithe atá ann faoi láthair diancháineadh ó Choiste Cuntas Poiblí Westminster.

Tabharfaidh an reachtaíocht nua na forálacha le múinteoirí a chúiteamh as scor roimh am a bheag nó a mhór i bhfogas leis na socrúithe faoi na scéimeanna comhfhreagracha in Albain agus i Sasana agus sa Bhreatain Bheag. Is é an tionchar a bheidh leis na rialacháin nua ná fostóirí a dhéanamh freagrach as costas luathíocaíocht sochar pinsin neamhlaghdaithe i gcásanna inar chomhaontaigh siad scor roimh am a dheonú, mar aon le costas aon mhéadú “blianta breise”. Ciallaíonn sé seo, uair amháin go ndéantar na rialacháin, go seasfaidh an NITPS costais na sochar fabhráithe amháin, .i. méid pinsin agus cnapshuim atá laghdaithe go hachtúireach do mhúinteoirí atá ag dul ar scor roimh am. Íocfaidh an fostóir as iarmhéid an phinsin bhliantúil agus na cnapshuime, lena n-áirítear aon chreidmheas breise seirbhíse.

Ligfidh na rialacháin d’fhostóirí íocaíocht mhéadaithe théarfa (nó “foirceanta”) suas le tuarastal 104 seachtain a dhéanamh fosta. Thabharfaí íocaíochtaí mar seo san áireamh i dtaca le dualgas reachtúil an fhostóra cúiteamh as iomarcaíocht a chomhlíonadh agus bheadh siad ar fáil fosta do gach múinteoir is cuma cén aois a bhí acu nó cén fad seirbhíse a bhí déanta acu (ina measc gach múinteoir nach bhfuil i dteideal íocaíocht láithreach an phinsin as siocair a n-aoise). Tá sé tábhachtach tabhairt faoi deara go mbeadh na roghanna ar scor roimh am agus ar phá téarfa méadaithe comheisiatach agus, faoi na rialacháin³ atá ann faoi láthair, ó 6 Aibreán 2010 méadóidh an aois íosta a dtig an pinsean a íoc go dtí 55. Do mhúinteoirí atá idir 55 agus 65, thabharfaidh pá téarfa méadaithe comhrogha don fhostóir ar scor roimh am a dheonú.

Is é aidhm na ndrúacht-rialachán cuidiú le hinbhuanaitheacht an NITPS sa todhchaí a urrú agus cinntiú go bhfanann ranníocaíochtaí agus sochair na mball coibhéiseach leo siúd sna scéimeanna incomparáide i Sasana agus sa Bhreatain Bheag agus in Albain. Féachann na drúacht-rialacháin leis an aidhm seo a bhaint amach trí:

- dhliteanas a aistriú as costais a bhaineann le cúiteamh as scor roimh am go dtí fostóirí múinteoirí, ag cinntiú mar sin nach mbíonn siad go fóill mar thromualach ar an NITPS;

³ The Teachers Superannuation Regulations (NI) 1998 (S.R. 1998 No. 333) arna leasú ag The Teachers’ Pensions srl. (Reform Amendments) Regulations (NI) 2007 (S.R. 2007 No. 137)

- na forálacha atá ann do scor roimh am faoi láthair a choinneáil, a ligeann d'fhostóirí múinteoirí a scaoileadh saor go luath nuair is gá; agus
- chumhacht a thabhairt d'fhostóirí íocaíochtaí téarfa suas le tuarastal 104 seachtain a dhéanamh.

Ní fhéachann na dréacht-rialacháin atá beartaithe le deireadh a chur leis an chúiteamh a d'fhéadfadh fostóirí a dhíol le múinteoirí a théann ar scor roimh am nó é a laghdú. Ina áit sin, féachann siad le fostóirí a dhéanamh freagrach as costas chúiteamh mar seo agus mar sin de úsáid níos inbhuanaithe de na forálacha atá ann cheana féin a chothú.

3. BREITHNIÚ AR SHONRAÍ AGUS AR THAIGHDE ATÁ AR FÁIL

Leagtar na sonraí atá ar fáil faoin phróifíl den lucht saothair teagaisc reatha amach ag larscríbhinn 3. Soláthraíonn larscríbhinn 4 sonraí ó chórais phinsin na múinteoirí a léiríonn líon na múinteoirí a bhain leas as na socruithe faoi scor roimh am roimhe seo; agus leagtar eolas inchomparáide do Shasana agus don Bhreatain Bheag amach ag larscríbhinn 5. Déanann larscríbhinn 6 comparáid idir na forálacha do scor roimh am i dtuaisceart na hÉireann na forálacha do mhúinteoirí i Sasana agus sa Bhreatain Bheag, in Albain agus i ndeisceart na hÉireann; agus soláthraíonn larscríbhinn 7 comparáid le scéimeanna eile de chuid na hearnála poiblí i dtuaisceart na hÉireann.

I Mí na Nollag 2002 d'fhoilsigh an Rialtas Páipéar Glas ina raibh tograí agus moltaí le daoine a spreagadh le hobair níos faide agus níos mó a choigilt don am a mbeadh siad ag dul ar scor: *Simplicity, security agus choice: Working agus saving for retirement* Cm 5677 (http://www.dsdni.gov.uk/green_paper-2.pdf).

I Mí an Mheithimh 2003, rinneadh moladh gur chóir athbhreithniú a dhéanamh ar gach scéim pinsean de chuid na hearnála poiblí: *Simplicity, security agus choice: Working agus saving for retirement- Action on occupational pensions* Cm 5835 (http://www.dsdni.gov.uk/wasfr_action_occup_pensions.pdf). Bhí an Rialtas den bharúil gur chóir gnáthaois an phinsin a ardú, agus d'athraigh na scéimeanna le fad saoil feabhsaithe agus patrúin oibre nua-aimseartha a léiriú.

I Mí na Bealtaine 2006 d'fhoilsigh an Rialtas a fhreagairt ar an dúshlán pinsean fadtéarmach: *Security in retirement: towards a new pensions system* Cm 6841 (<http://www.dwp.gov.uk/docs/white-paper-complete.pdf>). Féachann an Páipéar Bán le níos mó daoine a spreagadh pleanáil agus coigilt le dul ar scor.

Le chéile, tugann na caipéisí seo breac-chuntas ar na dúshláin atá roimh scéimeanna pinsin oibre mar thoradh ar bhrúnna mar fad saoil méadaithe. Mar shampla, idir 1980 agus 2005, mhéadaigh ionchas saoil ag 65 i dtuaisceart na hÉireann ó 13 go dtí 20 bliain; agus déanfaidh na daoine a bhaineann 65

amach faoi lár an chéid seo suas níos mó ná 90% dá nglúin agus beidh fad saoil de thart faoi 24 bliain eile acu.

Cháin tuairiscí ón Oifig Iniúchóireachta (OITÉ) agus ó Choiste Cuntas Poiblí Westminster (CCP) úsáid na scéime cúiteamh as scor roimh am, i dtaca le líon na múinteoirí a chuaigh ar scor roimh am agus méid an chúitimh a dheonaítear de ghnáth:

Tuairisc an OITÉ 1992 (*The Department of Education for Northern Ireland: Premature Retirement of Teachers, Northern Ireland Audit Office, February 1992, HC 248*) agus subsequent PAC hearing in 1992 (*17th Report, Session 1992-93, HC 84*).

Tuairisc an OITÉ Nollaig 2002 (*The Management of Substitution Cover for Teachers*):

<http://www.niauditoffice.gov.uk/pubs/reports/2002/Teachers/FullReport.pdf> agus éisteacht CCP ina dhiaidh sin i Mí Feabhra 2003:

<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200203/cmselect/cmpublic/473/473.pdf>)

In Aibreán 2008 cuireadh próiseas scagthástála ar bun maidir leis an chinneadh fostóirí a dhéanamh freagrach as na costais pinsean a bhain le dámhachtain creidmheas seirbhíse breise (“blianta breise”). Cuireadh an Teimpléad Scagthástála ar láithreán gréasáin na Roinne agus iarradh barúlacha ó pháirtithe leasmhara, ina measc ionadaithe ó ghrúpaí Alt 75. Ní bhfuarthas aon cheann. Thit líon na n-iomarcaíochtaí múinteoirí i scoileanna (seachas Coláistí Breisoideachais) faoi 47% i 2008 i gcomparáid le 2007; agus bhí laghdú breise 29% i 2009 i gcomparáid le 2008.

Bhí laghdú tobann de níos mó ná 80% i líon na scor roimh am i Sasana agus sa Bhreatain Bheag i 1998 i ndiaidh dóibh tosú muirear crua iomlán a ghearradh ansin ó Mheán Fómhair 1997. Bhí sé seo mar gheall ar araíonacht níos fearr ó na húdaráis fostaíochta in úsáid cúiteamh as scor roimh am agus a laghdú comhfhreagrach i líon na ndeonach. Sna cúig bliana go díreach i ndiaidh 1998

mhéadaigh líon na scor roimh am de réir a chéile go dtí thart faoi 60% de na leibhéil réamh-1997. Féach an tábla ag larscríbhinn 4.

Rinneadh comhairliúchán le ceardchumainn na múinteoirí agus le húdaráis fostaíochta trí Ghrúp Oibre Cúiteamh as Scor Roimh Am, ar fo-ghrúpa é de Choiste Comhairleach Aoisliúntais na Múinteoirí (Teachers' Superannuation Consultative Committee) (féach Alt 7: *Comhairliúchán Foirmiúil*). Léiríodh na tuairimí seo a leanas agus nótáil an Roinn iad. (Thiocfadh dó go bhfuil cuid mhór de na tuairimí a léiríodh bunaithe ar an bhonn tuisceana nach mbeidh fostóirí sásta luatheisiúint sochar pinsean a mhaoiniú nó cúiteamh coibhéiseach a thairiscint, i ndiaidh do na rialacháin mholta a bheith déanta):

- D'fhéadfadh iomarcaíochtaí éigeantacha bheith mar thoradh ar na hathruithe.
- Ba chóir linn soláthair a chur ar bun le fostaíocht leanúnach a ráthú do mhúinteoirí a bheadh iomarcach go héigeantach gan é sin.
- Tá gá le deis le ligean do mhúinteoirí níos mó solúbthachta a bheith acu i dtaca le foirceannadh i dtreo dheireadh a gcuid saol oibre.
- Ciallóidh na hathruithe laghdú i líon na múinteoirí nua-cháilithe a fhostófar.
- Ba chóir moill a chur ar na hathruithe ar an bhonn go ndéanfadh sé níos mó céille iad a chur i bhfeidhm ag an am céanna le ESA.
- Beidh aimhrialtachtaí idir shochair scor roimh am mar thoradh ar na hathruithe agus ar na téarmaí téarfa a thairiscítear do mhúinteoirí agus d'fhoireann scoile neamhtheagaisc, agus don ghrúpa atá faoi thionchar an RPA.
- Má theipeann ar fhostóirí luatheisiúint sochar pinsin a mhaoiniú mar a rinneadh sna blianta roimhe seo féadfaidh gníomhaíocht thionsclaíoch ó cheardchumainn na múinteoirí bheith mar thoradh air.

Leanadh air seo le comhairliúchán foirmiúil poiblí 8-seachtaine a chríochnaigh ar 15 Bealtaine 2009. Tá achoimre de na freagairtí comhairliúcháin faoi iamh ag larscríbhinn 2. Ardaíodh na ceisteanna comhionannais seo a leanas:

- Tá na socrúithe úra leithcheala in éadan mhúinteoirí atá anois thar 50, a chaithfidh obair níos faide agus a bhféadfadh a gcuid sláinte fulaingt dá dheasca.
- Ó tharla go mbeidh múinteoirí níos sine ag fanacht níos faide i bhfostaíocht, beidh sé níos doilí ar mhúinteoirí nua-cháilithe obair a fháil. Beidh seans níos láidre go dtarlóidh iomarcaíocht éigeantach do mhúinteoirí óga.
- Beidh tionchar ó thaobh inscne de ag cuimhneamh ar an chomhréir ard de mhúinteoirí baineanna, go háirithe sna réimsí aoiseanna ísle.
- Beidh tionchar ar chleithiúnaithe na múinteoirí a ghlacann pinsin atá laghdaithe go hachtúireach

Pléitear na pointí seo faoi *Measúnacht Tionchar agus Ag Amharc ar Mhaolú agus ar Chomhroghanna*.

Is cosúil go bhfuil na hargóintí a bhaineann le comhionannas bunaithe ar an bhonn tuisceana nach mbeidh fostóirí ábalta go leor deonach a aimsiú be le hiomarcaíochtaí éigeantacha a sheachaint. Tugann fianaise ó na scéimeanna eile múinteoirí, a d'athraigh chuig muirear crua a ghearradh sna 1990í, le fios gur ardaigh líon na ndeonach uair amháin gur choigeartaigh ionchais na múinteoirí go dtí leibhéal an chúitimh a bhí á thairiscint ag údaráis fostaíochta, cé go raibh ísliú i líon na ndeonach i dtús báire.

4. MEASÚNACHT TIONCHAR

Sa MTC seo, d'amharc an Roinn ar an dualgas gan leithcheal a dhéanamh (go díreach nó go neamhdhíreach) i dtaca leis na grúpaí ábhartha agus ar an dóigh a gcuireann na moltaí comhionannas deiseanna chun cinn fosta. Leagtar measúnacht na dtionchar agus na sochar a bhaineann leis na dréacht-rialacháin i dtaca le gach ceann de na catagóirí Alt 75 amach san paragraif seo a leanas.

Inscne

I Mí Lúnasa 2008 b'ionann comhshuíomh an luchta saothair teagaisc agus 74.4% baineann agus 25.6% fireann. Taispeánann miondealú aoise na ndaoine atá i dteideal sochair scor roimh am a fháil (múinteoirí thar 50) go raibh 64.8% baineann agus 35.2% fireann. Taispeánann na figiúirí do scor roimh am (bliain airgeadais 2007/08) go bhfuil glacadh scor roimh am 61.3% baineann agus 38.7% fireann. Thaispeáin sé seo glacadh rud beag níos airde ó mhúinteoirí fireanna nuair a cuireadh i gcomparáid leis an réimse incháilithe é.

Thug freagairtí ar an chomhairliúchán le fios go méadódh líon na múinteoirí óga baineanna a raibh iomarcaíocht éigeantach rompu dá mbeadh téarmaí téarfa nó scor roimh am níos mítharraingtí do mhúinteoirí is sine, rud a léiríonn an chomhréir is airde baineann san aoisbhanda is óige i gcomparáid leis na thar-50í nó le gairm na múinteoireachta ina iomlán. Níl sé soiléir go fóill áfach, cad é an tionchar a bheidh ag an chúiteamh a thairgfear sna blianta amach romhainn ar líon agus ar phróifíl na ndaoine a bheidh ag glacadh go deonach le hiomarcaíocht.

Dá leanfaí ar aghaidh **gan** na hathruithe reachtacha molta is é an toradh a bheadh air ná méadú suntasach i ranníocaíochtaí pinsin. Bheadh tionchar gan iarraidh aige seo ar sheirbhísí túslíne agus ar phá ghlan na múinteoirí uile, agus d'fhéadfadh sé tionchar díréireach a bheith aige ar mhúinteoirí is óige, is dócha a bheadh ar phointí íochtaracha an pháscála. Tá níos mó ban go comhréireach ar an aoisbhanda is óige fosta.

Aois

Ó tharla go mbaineann an polasaí seo le scor roimh am is féidir go mbeidh tionchar a bhaineann le haois i gceist. Ciallaíonn na Rialacháin um Chomhionannas Fostaíochta (Aois) (TÉ) 2006 (Employment Equality (Age) Regulations) (NI) 2006 go bhfuil sé neamhdhleathach do scéimeanna pinsean leithcheal a dhéanamh ar bhail nó ar bhail ionchasacha de scéim pinsean. Aithníonn an Rialtas áfach, go bhfuil gá le cuid mhór rialacha agus cleachtais a bhaineann le haois d'oibriú ceart scéimeanna pinsean. Díolmhaíonn na Rialacháin um Chomhionannas Fostaíochta (Aois) (TÉ) 2006, mar sin, cuid mhór rialacha, cleachtais, gníomhartha nó cinntí a bhaineann le haois go héifeachtúil, i dtaca le scéimeanna pinsean de.

Tá fianaise ann go bhfuil ionchas i measc roinnt múinteoirí gur rogha atá i scor roimh am nó gur chóir go mbeadh an rogha ann is féidir a chur i bhfeidhm go deonach ag baint 50 bliain d'aois amach dóibh nó ina dhiaidh. Ní ionchas dlisteanach é seo mar go bhfuil sé i gceist leis an Scéim Cúitimh as Scor Roimh Am gur uirlis bhainistíochta a bheadh ann le cuidiú le fostóirí an lucht saothair teagaisc a bhainistiú, agus ní dóigh le múinteoirí ar mian leo scor go luath a éascú. (Tugadh foráil leithleach isteach i 2007 a cheadaíonn do mhúinteoir atá 55 bliain d'aois nó níos mó dul ar scor roimh ghnáthaois scoir agus sochair phinsin atá laghdaithe go hachtúireach a fháil). Mar sin féin, tá ionchas faoi láthair ag múinteoirí atá faoi 50 bliain d'aois a bhfógraítear a gcuid post a bheith iomarcach gur féidir leo iomarcaíocht aistrithe a fháil mar gheall ar an líon deonach is dócha a bheidh ann i measc na thar-50í. Tá reachtaíocht ann cheana féin a ardóidh an aois scoir íosta go dtí 55 le héifeacht ó 6 Aibreán 2010.

Ó tharla nach seasfaidh an NITPS costas scor roimh am níos mó faoi na rialacháin mholta, is féidir nach mbeidh an leibhéal cúitimh a bheidh á thairiscint ag údarais fostaíochta chomh flaithiúil agus a bhí sé sna blianta roimhe seo agus mar sin de is féidir go mbeidh níos lú deonach ann d'iomarcaíocht. (Tugadh an patrún seo faoi deara nuair a tugadh muirear crua do chostais iomlána scor roimh am isteach i Sasana agus sa Bhreatain Bheag 12 bhliain ó shin.) Mura mbíonn fostóirí ábalta, amach anseo, go leor deonach a aithint faoi

choinne iomarcaíochta, is féidir go mbeidh méadú i líon na n-iomarcaíochtaí éigeantacha. Is féidir go n-éireoidh aoisphróifíl na múinteoirí iomarcacha níos measctha mar sin – nó san aoisraon is óige den chuid is mó – in ionad múinteoirí atá beagnach go heisiatach níos sine (50+) mar atá amhlaidh faoi láthair. Braitheann sé seo go hiomlán ar an leibhéal maoinithe atá leithdháilte faoi choinne cúitimh ag údaráis fostaíochta áfach, agus ar a gcumas poist iomarcacha a mheaitseáil le deonaigh. Bheadh sé seo ag brath faoi seach ar mhéid ionchas na múinteoirí maidir le cad é a chomhdhéanann leibhéal réasúnta nó inghlactha cúitimh. Sna cúig bliana go díreach ag leanúint 1998 mhéadaigh líon na scor roimh am i Sasana agus sa Bhreatain Bheag de réir a chéile go dtí thart faoi 60% de na leibhéil réamh-1997 (féach larscríbhinn 5).

I ndiaidh aistriú d'fhostóirí na gcostas a bhaineann le “blianta breise” in Aibreán 2008, thit líon na scor roimh am i scoileanna (seachas Coláistí Breisoideachais) ó 557 i 2007 go 306 i 2008 (inar thit iomarcaíochtaí ó 516 go 272). Bhí laghdú breise i líon na n-iomarcaíochtaí i 2009 go 193 (mar a bhí ag 31 Deireadh Fómhair). Astu seo bhí 11 acu éigeantach. Níl aon fhianaise ann go nuige seo le tabhairt le tuiscint nach mbeidh údaráis fostaíochta ábalta deonaigh a aimsiú faoi choinne iomarcaíochta sna blianta amach romhainn.

Cuireadh an argóint chun tosaigh go dtiocfadh leis na dréacht-rialacháin é a dhéanamh níos doilí do mhúinteoirí nua-cháilithe obair a fháil. Má chuimhnítear go raibh líon na múinteoirí a chuaigh ar scor roimh am ar mhaithe le comhlíonadh éifeachtach fheidhm an fhostóra go measartha beag le blianta beaga anuas (féach larscríbhinn 3), is cosúil go bhfuil an argóint seo bunaithe ar an bhonn tuisceana go bhfuil líon na scor roimh am in aon bhliain cinntithe ag an leibhéal cúitimh atá ar fáil in ionad ag líon na bpost iomarcach. Luaigh Coiste Cuntas Poiblí Westminster⁴ nach raibh sé inchosanta deolchairí a íoc le múinteoirí is sine le cinntiú go bhfaigheadh múinteoirí is óige fostaíocht. Ba chóir go soláthródh scoir bhliantúla mar gheall ar aois agus tinneas, chomh maith le leibhéal inbhuanaithe scor roimh am, go leor deiseanna leis an lucht saothair teagaisc a athnuachan.

⁴ Committee of Public Accounts, 17th Report, Session 1992-93, HC 84.

Bheadh íocaíochtaí téarfa méadaithe ar fáil fosta faoi rogha na bhfostóirí do mhúinteoirí nach bhfuil i dteideal íocaíocht láithreach a bpinsin. Tionchar dearfach atá ann seo.

Éilíonn an dlí um leithcheal aoise ar fhostóirí cinntiú nach mbíonn tionchar ag aois duine ar chinntí a dhéantar maidir le hiomarcaíocht mura mbíonn fáth inchosanta ann go gcuirfí an aois san áireamh. Soláthraíonn na Rialacháin um Chomhionannas Fostaíochta (Aois) (TÉ) 2006 eisceachtaí d'údarás reachtúil agus do sholáthar sochar méadaithe iomarcaíochta. Soláthraíonn an chéad cheann nach mbeidh sé neamhdhleathach leithcheal a dhéanamh ar fhoras aoise nuair a rinneadh é seo le ceanglas aon fhoráil reachtúil a chomhlíonadh. Ceadaíonn an dara ceann d'fhostóir íocaíochtaí iomarcaíochta níos flaitiúla a dhéanamh ná a dhéanfaí faoin scéim reachtúil agus ceann de na modhanna atá sainithe sna Rialacháin Aoise a úsáid agus bunaithe ar an scéim reachtúil iomarcaíochta méid na híocaíochta iomarcaíochta a ríomh. Léiríonn an dá eisceacht go bhfuil íocaíochtaí mar seo dleathach, cé go ríomhtar íocaíochtaí iomarcaíochta reachtúla ag úsáid critéar a bhaineann le haois.

Beidh an dualgas ar údaráis fostaíochta mar sin iad féin a shásamh go dtig leo aon difríocht in íocaíochtaí cúitimh le daoine d'aoiseanna éagsúla a bhfuil deireadh á chur lena gcuid fostaíochta go luath a dhlísteann go hoibiachtúil.

Reiligiún

Faoi láthair is iad údaráis fostaíochta de ghnáth a bhailíonn an cineál seo eolais le linn gníomhaíocht earcaíochta de réir ceanglas reachtúil monatóireachta. Ní chomhordaítear an t-eolas seo de ghnáth agus ní raibh muid ábalta aon fhoinsé amháin eolais ar an lucht saothair a shainaithint i dtaca leis an bheart seo de. Ní thugtar le tuiscint áfach, go mbeidh tionchar rómhór ag an pholasaí seo ar bhonn reiligiúin. Ba chóir go gcuirfeadh an t-aistriú chuig údarás fostaíochta amháin an deis ar fáil an t-eolas seo a chomhordú ó fhoinsé amháin amach anseo.

Tuairim Pholaitiúil

Ní bhailíonn údaráis fostaíochta an t-eolas seo. Níl aon fhianaise ann go mbeidh tionchar rómhór ag an pholasaí seo ar bhaill den ghrúpa seo.

Stádas Pósta

Faoi láthair is iad údaráis fostaíochta de ghnáth a bhailíonn an cineál seo eolais le linn gníomhaíocht earcaíochta de réir ceanglas reachtúil monatóireachta. Ní chomhordaítear an t-eolas seo de ghnáth agus ní raibh muid ábalta aon fhoinse amháin eolais ar an lucht saothair a shainaithint i dtaca leis an bheart seo de. Ní thugtar le tuiscint áfach, go mbeidh tionchar rómhór ag an pholasaí seo ar bhonn stádas pósta. Ba chóir go gcuirfeadh an t-aistriú chuig údarás fostaíochta amháin an deis ar fáil an t-eolas seo a chomhordú ó fhoinse amháin amach anseo.

Stádas Cleithiúnach

Ní bhailíonn údaráis fostaíochta an t-eolas seo. Thiocfadh leis an pholasaí seo dul i bhfeidhm ar mhúinteoirí le cleithiúnaigh ó tharla go dtéann sé i bhfeidhm ar mhúinteoirí i ngrúpaí aoise éagsúla (féach “Aois” thuas). Tá sé dearbhaithe gur dócha go mbeidh múinteoirí le cleithiúnaigh san aoisghrúpa faoi-50 agus mar sin de níos leochailí do thionchair airgeadais na hiomarcaíochta. Thug freagairtí ar an chomhairliúchán le tuiscint go méadóidh líon na múinteoirí a bhfuil iomarcaíocht éigeantach rompu má bhíonn laghdú i líon na múinteoirí is sine a iarrann iomarcaíocht aistrithe go deonach. Níor chosúil gur thug sé seo san áireamh áfach, gur dócha go mbeidh páistí cleithiúnacha ag múinteoirí is sine fosta agus/nó freagrachtaí cúraim eile.

Níl sé soiléir go fóill cad é mar a rachaidh an cúiteamh a thairgfear sna blianta amach romhainn i bhfeidhm ar líon agus ar phróifíl na ndaoine a ghlacfaidh le hiomarcaíocht go deonach.

Míchumas

Faoi láthair is iad údaráis fostaíochta de ghnáth a bhailíonn an cineál seo eolais le linn gníomhaíocht earcaíochta de réir ceanglas reachtúil monatóireachta. Ní chomhordaítear an t-eolas seo de ghnáth agus ní raibh muid ábalta aon fhoinsé amháin eolais ar an lucht saothair a shainaithint i dtaca leis an bheart seo de. Ba chóir go gcuirfeadh an t-aistriú chuig údarás fostaíochta amháin an deis ar fáil an t-eolas seo a chomhordú ó fhoinsé amháin amach anseo.

Fuair Suirbhé Sláinte agus Folláine⁵ a choimisiúnaigh an Taobh Bainistíochta de Choiste Idirbheartaíochta na Múinteoirí (the Management Side of the Teacher Negotiating Committee) i 2001 amach gur thuairiscigh roinnt bheag (5.3%) múinteoirí gur mheas siad go raibh siad faoi mhíchumas. (Sainmhíniú míchumas mar aon lagú fisiciúil nó intinne, a bhfuil tionchar diúltach substaintiúil agus fadtéarmach (a mhaireann nó a mheastar a mhairfidh 12 mí nó níos mó) aige ar an chumas gnáth-ghníomhartha laethúla a dhéanamh.) Ní thugtar le tuiscint áfach, go mbeidh tionchar rómhór ag an pholasaí seo ar bhonn míchumais. Ní dhímholfaidh an polasaí/cinneadh daoine le míchumais ar dhóigh ar bith as páirt a ghlacadh sa saol poiblí nó ní theipfidh air dearcaí dearfacha a chur chun cinn maidir le daoine atá faoi mhíchumas.

Níl deis níos fearr ann dearcaí dearfacha a chur chun cinn maidir le daoine atá faoi mhíchumas nó iad a spreagadh páirt a ghlacadh sa saol poiblí ná trí athruithe a dhéanamh ar an pholasaí/chinneadh nó trí bearta breise a thabhairt isteach.

Eitneachas

Faoi láthair is iad údaráis fostaíochta de ghnáth a bhailíonn an cineál seo eolais le linn gníomhaíocht earcaíochta de réir ceanglas reachtúil monatóireachta. Ní chomhordaítear an t-eolas seo de ghnáth agus ní raibh muid ábalta aon fhoinsé amháin eolais ar an lucht saothair a shainaithint i dtaca leis an bheart seo de. Ní thugtar le tuiscint áfach, go mbeidh tionchar rómhór ag an pholasaí seo ar

⁵ The NI Teachers' Health and Wellbeing Survey, Final Report – PricewaterhouseCoopers, Nollaig 2002: http://www.deni.gov.uk/teachers/h_safety/teachers_health_survey.pdf

bhonn eitneachais. Ba chóir go gcuirfeadh an t-aistriú chuig údarás fostaíochta amháin an deis ar fáil an t-eolas seo a chomhordú ó fhoinse amháin amach anseo.

Claonadh Gnéasach

Ní bhailíonn údaráis fostaíochta an t-eolas seo. Ní thugtar le tuiscint go mbeidh tionchar rómhór ag an pholasáí seo ar bhonn chlaonadh gnéasach.

5. AG AMHARC AR MHAOLÚ AGUS AR CHOMHROGHANNA

Tá an Roinn Oideachais go hiomlán tiomanta d'fheidhmiú na ndualgas atá á bhforchur ar údaráis phoiblí ag Alt 75 de agus Sceideal 9 don Acht um Thuaisceart Éireann 1998.

Is é tionchar na ndrúacht-rialachán ná dliteanas as costas scor roimh am a aistriú ón NITPS chucu siúd atá freagrach as cinntí a dhéanamh ar scor roimh am. Is é measúnacht na Roinne go mbeidh dea-thionchar ag na drúacht-rialacháin mar nach gcuireann siad deireadh le haon sochar a bhíodh ar fáil roimhe agus cuirfidh siad rogha ar fáil d'fhostóirí fosta íocaíochtaí méadaithe téarfa a dhéanamh suas le huasmhéid pá 104 seachtaine is cuma faoin aois nó faoin fhad seirbhíse. Tá dea-thionchar ag an fhoráil seo trí mhéid an chúitimh lánroghnaigh atá ar fáil a síneadh amach le go mbeidh múinteoirí atá faoi 55 bliain d'aois a chur san áireamh.

Soláthraíonn na socrúithe céimnithe scoir a tugadh isteach i 2007,⁶ chomh maith leis an deis pinsean atá laghdaithe go hachtúireach a ghlacadh, breis solúbthachta do mhúinteoirí atá ag tarraingt ar dheireadh a ngairmeacha. Soláthraíonn an deis pinsean breise a cheannach suas le £5,000, a cuireadh i bhfeidhm mar chuid de leasuithe 2007 fosta, breis solúbthachta a dtig le fostóirí leas a bhaint as le múinteoirí a chúiteamh mar chomhrogha ar scor roimh am a thairiscint. Tá Coiste Comhairliúcháin Aoisliúntais na Múinteoirí ag amharc faoi láthair ar an tairbhe ionchasach a bheadh le Scéim Foirceanta (Winding Down Scheme) do mhúinteoirí a thabhairt isteach cosúil leis an cheann a chuireann Scéim Aoisliúntais na Múinteoirí na hAlban (the Scottish Teachers' Superannuation Scheme) ar fáil.

Ó am go ham thar na blianta, moladh gur chóir do na húdaráis fostaíochta linnte soláthair a chur ar bun, ina gcoinnítear múinteoirí iomarcacha i bhfostaíocht bhuan le freastal ar riachtanais múinteoirí ionaid. Bhain na húdaráis fostaíochta leas as linnte soláthair san am a chuaigh thart ach cuireadh deireadh leo seo i 1994, go bunúsach ar fhoras costais agus mar gur

⁶ S.R. 2007 Uimh.137 The Teachers' Pensions srl. (Reform Amendments) Regulations (NI) 2007

raibh siad bunoscionn leis na prionsabail a bhain le Bainistíocht Áitiúil Scoileanna (Local Management of Schools). Is doiligh na cúinsí a fheiceáil, go háirithe sa timpeallacht eacnamaíoch reatha, inar féidir a mheas gur luach ar airgead a bheadh ann múinteoirí a choinneáil i bhfostaíocht lánaimseartha ar phá iomlán, cé acu atá obair ann dóibh nó nach bhfuil.

Ó thaobh na staire de, d'oibrigh an t-iliomad údarás fostaíochta in aghaidh ath-implonaithe idir limistéir ELB nó trasna cineálacha bainistíochta scoile. Mhol an Roinn go gníomhach do na húdaráis fostaíochta comhoibriú agus iad ag iarraidh deonaigh a aimsiú faoi choinne iomarcaíochta redundancy agus ath-implonú múinteoirí i bpoist iomarcacha mar is cuí. Ba chóir go n-éascódh teacht an Údaráis Oideachais agus Scileanna (The Education and Skills Authority) (ESA), mar an t-aon údarás fostaíochta, ath-implonú múinteoirí agus meaitseáil na ndeonach le poist iomarcacha; agus sa chomhthéacs seo, déanfaidh an Roinn, i gcomhpháirt le ESA, ath-iniúchadh ar an chás do linnte soláthair múinteoirí. Tá £6m breise curtha ar fáil ag an Roinn sa bhliain airgeadais 2010-11 le cuidiú le ESA iomarcaíochtaí múinteoirí a bhainistiú i 2010. Airgead úr atá ann seo do scor roimh am agus is é seo an chéadair a cuireadh maoiniú tiomnaithe ar fáil don fheidhm seo.

Beidh leasú de dhíth ar na dréacht-rialacháin le cur ar bun ESA a léiriú. Saineofar ESA, arb é an t-aon údarás fostaíochta é, mar an t-Údarás Cúiteach (Compensating Authority) do gach scoil dheontaschúnta. Bheadh sé i gcomhréir leis an chur chuige seo don bhord rialaithe ábhartha a bheith sainithe mar an t-Údarás Cúiteach do gach coláiste breisoideachais; agus don údarás fostaíochta ábhartha a bheith sainithe ar an dóigh chéanna i dtaca le fostaíocht áit ar bith diomaite de scoil dheontaschúnta nó coláiste breisoideachais.

Moltar fosta na dréacht-rialacháin a leasú le níos mó solúbthachta a thabhairt d'údaráis chúiteacha le haon chostas cúitimh a bhfuil siad freagrach as a íoc trí rogha a sholáthar costais mar seo a íoc trí suas le cúig thráthchuid bhliantúla.

Dá leanfaí ar aghaidh gan na hathruithe reachtacha molta, tharlódh méadú suntasach i ranníocaíochtaí pinsin dá dheasca. Bheadh tionchar gan iarraidh ar sheirbhísí túslíne agus ar phá ghlan gach múinteoir, agus d'fhéadfadh sé

tionchar díréireach a bheith aige ar mhúinteoirí óga, is dócha a bheidh ar phointí íochtaracha an pháscála. (Tá níos mó ban go comhréireach ar an bhanda is óige fosta).

Tá freagracht ar gach fostóir cloí le reachtaíocht comhionannais agus iad ag déanamh cinntí le foireann a dhífhostú. Beifear ag súil go bhforbróidh an tÚdarás Oideachais agus Scileanna polasaí ar iomarcaíocht agus ar scor roimh am agus go gcuirfidh siad i bhfeidhm é agus go mbeidh siad sásta go gcomhlíonann an polasaí seo reachtaíocht comhionannais.

Ní mheasann an Roinn go mbeidh tionchar leithcheala nó aon tionchar diúltach ag na dréacht-rialacháin, ag cur comhshuíomh reatha gairm na múinteoireachta i gcuntas. Cuirfear córas ar bun áfach, le monatóireacht a dhéanamh ar thionchar na rialachán lena n-éifeacht ar na grúpaí ábhartha agus na fo-ghrúpaí taobh istigh de na catagóirí comhionannais a dhearbhú. Má shíleann comhairlithe gur dócha go mbeidh aon tionchar diúltach ag na dréacht-rialacháin, chuirfeadh an Roinn fáilte roimh mholtaí a d'fhéadfadh tionchair mar sin a mhaolú agus roimh aon chomhrogha a d'fhéadfadh comhionannas deiseanna a chur chun cinn níos fearr.

6. PROFÚ TUAITHE/RÉIGIÚNACH

Is é an aidhm atá leis an phrofú tuaithe/réigiúnach ná dearbhú an mbeidh tionchar difriúil ag na dréacht-rialacháin ar limistéir tuaithe ná a bheidh acu ar áiteanna eile.

Tá miondealú ar líon na scoileanna atá suite i limistéir Uirbeacha agus Tuaithe Rural de réir Bord Oideachais agus Leabharlann iniata ag larscríbhinn 3. Níl aon fhianaise ann le tabhairt le tuiscint go mbeidh tionchar diúltach ag na dréacht-rialacháin ar phobail tuaithe.

7. COMHAIRLIÚCHÁN FOIRMIÚIL

Coiste Comhairliúcháin Aoisliúntais na Múinteoirí

Is é Coiste Comhairliúcháin Aoisliúntais na Múinteoirí (TSCC) an fóram bunaithe do chomhairliúchán ar cheisteanna a bhaineann leis an NITPS. Cuimsíonn sé ionadaithe ó na cúig cheardchumann múinteoirí aitheanta, dhá cheardchumann a dhéanann ionadaíocht do léachtóir breisoideachais FE agus, ó 2007, ionadaithe na bhfostóirí ó eárnálacha na scoileanna agus an bhreisoideachais. Cuireadh baill den Choiste ar an eolas den chéadair i Mí Feabhra 2006 go raibh gá le gníomhú le costais mhéadaithe an PRCS a rialú. Bhí PRCS mar mhír ar chlár cruinnithe ag gach cruinniú den TSCC ó shin. Bhí cruinnithe i Mí an Mheithimh 2006, Mí na Nollag 2006, Mí an Mheithimh 2007, Mí na Samhna 2007, Mí an Mheithimh 2008, Mí na Samhna 2008, Mí na Bealtaine 2009 agus Mí an Mheithimh 2009.

Grúpa Athbhreithnithe PRCS

Cuireadh fo-ghrúpa de chuid an Choiste, an Grúpa Athbhreithnithe PRCS (the PRCS Review Group), ar bun le hamharc ar roghanna leis na costais a bhaineann leis an scéim cúitimh as scor roimh am a bhainistiú agus le moltaí a thabhairt chun cinn. Is é a shainchúram ná roghanna a thabhairt chun cinn leis na costais a bhaineann leis an scéim cúitimh as scor roimh am a bhainistiú.

Bhuail an Grúpa Oibre le chéile ar 26 Feabhra 2008, 7 Aibreán 2008, 25 Meitheamh 2008, 13 Samhain 2008, 5 Feabhra 2009 agus 27 Bealtaine 2009.

Cuimsíonn an Grúpa ionadaithe ón Roinn, fostóirí agus ceardchumainn mar seo a leanas:

6 ionadaí ón Roinn Oideachais (DE) (ina measc Cathaoir agus 1 ó ESAIT);
1 ionadaí ó DEL;
5 ionadaí fostóirí (4 ainmnithe ag Taobh Bainistíochta (Management Side) de chuid an TNC agus 1 ó ANIC); agus
7 n-ionadaí TUS: 1 ó gach ceann acu seo a leanas: ATL; INTO; NAHT; NASUWT; UTU; ACM & UCU.

Comhairliúchán Foirmiúil

D'eisigh na dréacht-rialacháin, chomh maith le Scagthástáil Chomhionannais na ndréacht-rialachán, faoi choinne chomhairliúchán foirmiúil ar 12 Márta 2009 do chomhlachtaí san earnáil oideachais, do gheallsealbhóirí eile, do chomhairlithe Alt 75 agus do pháirtithe leasmhara eile. Ina theannta sin, cuireadh ríomhphost chuig scoileanna agus fógraíodh an comhairliúchán ar the Belfast Telegraph, the Irish News, the Newsletter agus Foinse. Bhí an cháipéis ar fáil fosta trí láithreán gréasáin an DE. Dhruid an comhairliúchán ar 15 Bealtaine 2009. Leagtar achoimre de na buncheisteanna ó na freagairtí ar an chomhairliúchán amach ag larscríbhinn 2.

Measúnacht Tionchair Chomhionannais (MTC)

I ndiaidh breithniú ar na freagairtí ar an chomhairliúchán agus an Scagthástáil Chomhionannais, shocraigh an Roinn gur chóir MTC iomlán a dhéanamh. Is mian leis an Roinn mar sin, comhairliú chomh forleathan agus is féidir ar thionchair ionchais comhionannais na ndréacht-rialachán. Leanfaidh an Comhairliúchán na treoirphrionsabail ar chomhairliúchán ón Choimisiún Comhionannais atá ina dTreoir Phraiticiúil ar Mheasúnacht Tionchair Chomhionannais (Practical Guidance on Equality Impact Assessment). Le linn tréimhse an chomhairliúcháin cuirfidh an Roinn:

- scoileanna, grúpaí leasa oideachais, grúpaí reiligiúnacha, grúpaí Alt 75, gach geallsealbhóir a bhí páirteach i réamhchomhairliúchán ar na dréacht-rialacháin agus aon duine den phobal a iarrann é ar an eolas maidir le hoscailt an chomhairliúcháin agus go mbeidh doiciméad comhairliúcháin an MTC ar fáil;
- cóip de na doiciméid chomhairliúcháin ar láithreán gréasáin an DE agus nasc leis an chomhairliúchán ar láithreán gréasáin an OFMDFM trí Nasc Polasaí (Policy Link), mar aon le foirm freagartha comhairliúcháin ar líne;
- na doiciméid chomhairliúcháin ar fáil i bhformáid chomhroghnach dóibh siúd a iarrann é;
- socróidh sí cruinnithe comhairliúcháin nuair a iarrtar iad le daoine aonair nó le hionadaithe ó ghrúpaí leasa ar leith, ag cur aon riachtanas speisialta a bheadh acu i gcuntas; agus
- rachaidh sí i ngleic le haon cheist ar dhóigh phras.

Tá an comhairliúchán seo á chomhordú ag Brainse Idirbheartaíochta agus Polasaí Pinsean na Múinteoirí (Teacher Negotiating & Pensions Policy Branch) agus is é 29 Eanáir 2010 an dáta deiridh.

8. CINNEADH ÓN ÚDARÁS POIBLÍ

Déanfaidh an Roinn anailís ar na freagairtí ar an chomhairliúchán agus cuirfidh sí cinneadh an MTC i gcuntas sula ndéanann sí aon chinneadh deiridh ar na dréacht-rialacháin .

Beidh sonraí na mbeart maolaithe san áireamh san moltaí deireanacha a chuirfear i láthair agus an cinneadh á dhéanamh. Má tharlaíonn sé nach nglacfar le comhroghanna mar seo tabharfar na fáthanna uile

9. FOILSIÚ TORTHÁÍ NA MEASÚNACHTA TIONCHAIR CHOMHIONANNAIS

Foilseofar torthaí an MTC seo nuair a fhógraítear na cinntí. Cuirfear cóip de cháipéis na dtorthaí chucu sin a thugann freagairt ar an chomhairliúchán agus cuirfear suas ar láithreán gréasáin na Roinne é. Cuirfear ar fáil í fosta i bhformáidí comhroghnacha nuair a iarrtar iad.

10. MONATÓIREACHT DO THIONCHAR DIÚLTACH SA TODHCHAÍ AGUS FOILSIÚ TORTHÁÍ NA MONATÓIREACHTA SEO

Baileofar sonraí ar bhonn bliantúil maidir leis an tionchar atá ag an athrú polasaí ar na grúpaí agus na fo-ghrúpaí ábhartha taobh istigh de na catagóirí comhionannais chomh maith le líon na scor roimh am. Má thaispeánann an mhonatóireacht agus an anailís seo ar thorthaí thar tréimhse dhá bhliain tionchar atá níos diúltaí ná a rabhthas ag dúil leis, nó má thagann deiseanna chun tosaigh a cheadódh comhionannas deiseanna níos fearr a chur chun cinn, déanfar athbhreithniú ar na rialacháin mar aon le polasaithe ábhartha na n-údarás fostaíochta le dearbhú an féidir fothorthaí níos fearr a bhaint amach do na grúpaí comhionannais ábhartha.

SANAS TÉARMAÍ

ACM	Association of College Managers (Cumann na mBainisteoirí Coláiste)
ANIC	Association of NI Colleges (Cumann na gColáistí TÉ)
ATL	Association of Teachers agus Lecturers (Cumann na Múinteoirí agus na Léachtóirí)
DE	Department of Education (An Roinn Oideachais)
DEL	Department for Employment agus Learning (An Roinn Fostaíochta agus Foghlama)
BOL	Education agus Library Board (Bord Oideachais agus Leabharlann)
MTC	Equality Impact Assessment (Measúnacht Tionchair Chomhionannais)
ESA	Education agus Skills Authority (Údarás Oideachais agus Scileanna)
ESAIT	Education agus Skills Authority Implementation Team (An Fhoireann Feidhmithe an Údaráis Oideachais agus Scileanna)
FE	Further Education (Breisoideachas)
GAD	Government Actuary's Department (Roinn Achtúire an Rialtais)
GTC (NI)	General Teaching Council for NI (an Chomhairle Ghinearálta Teagaisc do TÉ)
INTO	Irish National Teachers' Organisation (Cumann Múinteoirí Éireann)
NAHT	National Association of Head Teachers (Cumann Náisiúnta na bPríomhoidí)
NASUWT	National Association of Schoolmasters/Union of Women Teachers (Cumann Náisiúnta na Máistrí Scoile/Aontas na mBanmhúinteoirí)
NIAO	NI Audit Office (Oifig Iniúcháireachta)
NITPS	NI Teachers' Pension Scheme (Scéim Pinsean Múinteoirí TÉ)
OFMDFM	Office of First Minister agus Deputy First Minister (Oifig an Chéad-Aire agus an leasChéad-Aire)
PAC	Committee of Public Accounts (Westminster) (Coiste Cuntas Poiblí)

PRCS	Premature Retirement Compensation Scheme (Scéim Cúitimh as Scor Roimh Am)
RPA	Review of Public Administration (Athbhreithniú ar Riarachán Poiblí)
TNC	Teacher Negotiating Committee (Coiste Idirbheartaíochta na Múinteoirí)
TSCC	Teachers' Superannuation Consultative Committee (Coiste Comhairliúcháin Aoisliúntais na Múinteoirí)
TUS	Trade Union Side (Taobh na gCeardchumann)
UCU	University agus College Union (Aontas na nOllscoileanna agus na gColáistí)
UTU	Ulster Teachers' Union (Aontas Múinteoirí Uladh)

Achoimre ar Fhreagairtí ar an Phróiseas Comhairliúcháin maidir le Dréacht-Rialacháin na Múinteoirí (Cúiteamh as Iomarcaíocht agus as Scor Roimh Am) Rialacháin (TÉ) 2009 agus leasuithe comhlántacha ar Rialacháin Aoisliúntais na Múinteoirí (TÉ) 1998

I ndiaidh cead a fháil ón Aire Oideachais, eisíodh na dréacht-rialacháin le haghaidh comhairliúchán foirmiúil ar 12 Márta 2009 do chomhlachtaí san earnáil oideachais, do gheallsealbhóirí eile, do dhaoine a ndeachthas i gcomhairle leo i dtaca le hAlt 75 agus do pháirtithe leasmhara eile. Chomh maith leis sin, seoladh ríomhphost chuig scoileanna agus fógraíodh an próiseas comhairliúcháin sna nuachtáin seo a leanas: Belfast Telegraph, The Irish News, News Letter agus Foinse. Bhí an cháipéis ar fáil trí láithreán Gréasáin na Roinne Oideachais fosta. Cuireadh deireadh leis an phróiseas comhairliúcháin ar an 15 Bealtaine 2009.

Tá achoimre le fáil thíos ar na príomh-shaincheisteanna ó na freagairtí a fuarthas le linn an phróisis comhairliúcháin. Rinneadh anailís ar gach freagairt agus rinne an Roinn breithniú iomlán ar na saincheisteanna a ardaíodh.

Fuarthas freagairtí ó 77 eagraíocht/duine aonair sna catagóirí seo a leanas:

Príomhoide/Leas-phríomhoide	17
Múinteoir	41
Gobharnóir Scoile	1
Údaráis/Eagraíochtaí Fostaíochta	5
Ceardchumann Mhúinteoirí	6
Comhairlí Áitiúla	2
Ranna Rialtais	2
Eile	3
Iomlán	77

Bhí na freagairtí diúltach den chuid is mó. I dtaca leis an cheist shonrach – **An bhfuil tú sásta go bhfuil gá don Roinn na rialacháin seo a dhéanamh?** Ba é 80.5% céatadán na n-eagraíochtaí a bhí ag easaontú go láidir; bhí 9.1% ag aontú agus bhí 10.4% ann nár aontaigh ná nár easaontaigh (féach briseadh síos na bhfigiúirí sa tábla thíos). Bhí Údaráis Fostaíochta sásta tacaíocht a thabhairt don mholadh gur chóir athruithe a dhéanamh ar na rialacháin. Bhí an t-ábhar inní a d'ardaigh ceardchumann mhúinteoirí le linn an phróisis comhairliúcháin tríd an ghrúpa athbhreithnithe le fáil i bhformhór na bhfreagairtí ó mhúinteoirí. Cé gur aontaigh thar 10% de na freagróirí go raibh gá leis na rialacháin d'ardaigh na freagróirí uile beagnach (iad siúd a d'aontaigh go bhfuil gá leis na rialacháin san áireamh) saincheist amháin nó níos mó a bhaineann leis na téamaí seo a leanas:

- Cúrsaí Airgid
- Tionchar ar mhúinteoirí
- Saincheisteanna Oideachais
- Uainiú
- Comhionannas
- Cúrsaí Reachtaíochta
- Cúrsaí Comhairliúcháin
- Athfhostú múinteoirí atá ar scor.

Catagóir na Freagartha	TÁ	NÍL	Níl mé cinnte	Níor tugadh freagra
Príomhoide/Leas phríomhoide	0	15	2	0
Múinteoir	0	41	0	0
Gobharnóir	0	1	0	0
Scoile				
Fostóir	4	0	1	0
Ceardchumann Mhúinteoirí	1	4	0	1
Comhairlí Áitiúla	0	0	0	2
Ranna Rialtais	1	0	0	1
Eile	1	1	0	1
Iomlán	7	62	3	5
%	9.1	80.5	3.9	6.5

Cúrsaí Airgid

Thug ceithre fhreagróir is fiche a dtuairimí ar chúrsaí airgid. Seo a leanas na príomhthéamaí a ardaíodh:

- Níor tugadh go leor airgid d'fhostóirí le ligean dóibh íoc as an chostas bhreise a bhaineann le dul ar scor roimh am, rud a chiallaíonn nach féidir le fostóirí a lucht oibre a bhainistiú go héifeachtach.
- Bunaithe ar an fhoirmle chomh-mhaoinithe, beidh níos lú maoinithe ann de bharr go bhfuil líon na ndaltaí ag titim, rud a chiallaíonn gur gá gearradh siar i líon na múinteoirí. Má táthar chun é sin a éascú trí luathscor deonach múinteoirí a spreagadh, ní mór go leor maoinithe a chur ar fáil lena chinntiú nach mbeidh gá le hiomarcaíocht éigeantach.
- Caithfear ciste teagmhais a chruthú le cibé deacrachtaí a réiteach má chruthaítear na hathruithe ar an dáta a mholtar.
- Easpa eolais maidir leis an mheicníocht mhaoinithe a úsáidfear.
- Is féidir airgead a shábháil trí mhúinteoirí atá fostaithe ar phointí níos airde ar an scála tuarastail a scaoileadh agus múinteoirí nuacháilithe a fhostú.
- Ba chóir an coigilteas cuí a dhéanamh trí choigilteas i gcúrsaí riaracháin i ranna rialtais.
- Ba chóir comparáid a dhéanamh idir na costais do shaoire bhreuiteachta i gcomparáid leis an choigilteas a mheastar a sholáthróidh na moltaí nua.
- Tá na múinteoirí atá ag fáil Liúntas Teagaisc sa scoil ina bhfuil siad faoi láthair i dteideal Liúntas Atheagrúcháin lena dtuarastal a choinneáil ag an leibhéal ag a bhfuil sé anois mura n-éiríonn leo post freagrachta a fháil sa scoil nua nó post freagrachta ag an leibhéal céanna. Ba chóir an costas breise sin a chur san áireamh.

- Tá seans níos mó ann go dtógfar cásanna sa chúirt oibreachais agus tá neart costais ag baint lena leithéid de chásanna a chosaint, am na bhfostóirí san áireamh.

Tionchar ar mhúinteoirí

Chuir aon fhreagróir is seachtó béim ar an tionchar a bheidh ag na rialacháin ar mhúinteoirí. Seo a leanas na príomhthéamaí a ardaíodh:

- Múinteoirí níos sine nach bhfuil ábalta dul ar scor, rud a mhéadaíonn leibhéal struis phearsanta; maítear go mbíonn múinteoirí “dóite amach” faoin am a bhfuil siad sna luath 50í.
- Ba chóir don Roinn Oideachais athbreithniú a dhéanamh ar phroifíl na gairme agus ar an tacaíocht a sholáthraítear do mhúinteoirí a fhéadfaidh a bheith ag fulaingt ó bheith “dóite amach” ach ab é sin.
- Ba chóir múinteoirí atá níos sine a spreagadh le dul ar scor le fostú múinteoirí atá níos óige a éascú.
- Beidh múinteoirí a ghlacann le luathscor deonach thíos leis ar bhonn airgid.
- Deiseanna le haghaidh ardú céime laghdaithe.
- Beidh sé níos deacra do Mhúinteoirí Nuacháilithe obair a fháil.
- Níor chóir laghduithe achtúireacha a chur i bhfeidhm i gcásanna iomarcaíochta ar nós riachtanais churaclaim, druidim nó cónascadh scoileanna.

Saincheisteanna Oideachais

Thug ceithre fhreagróir is tríocha tuairimí ar an tionchar ar chúrsaí oideachais. Seo a leanas na príomhthéamaí a ardaíodh:

- Má choinnítear baill foirne a bheadh sásta dul ar luathscor agus ligean do mhúinteoirí atá níos óige a gcuid oibre a dhéanamh; is dócha go mbeidh drochthionchar aige sin ar chaighdeán an oideachais a sholáthraítear laistigh de scoileanna.
- Tá ganntanas múinteoirí in Albain, i Sasana & sa Bhreatain Bheag fad is go bhfuil barrachas múinteoirí i dtuaisceart na hÉireann.
- Beidh na daltaí thíos leis de bharr go mb'fhéidir nach mbeidh múinteoirí atá níos sine ábalta riachtanais úra curaclaim a sheachadadh agus glacadh le hathruithe teicneolaíochta sna seomraí ranga.
- Cuirfidh na hathruithe bac ar Bhoird Ghobharnóirí agus ar Údaráis Fostaíochta iomarcaíochtaí deonacha a chinntiú leis na himpleachtaí a bhaineann le meanma foirne, rialúchán agus cúrsaí airgid i bhfógairt na nIomarcaíochtaí Éigeantacha.
- Baineann Pleanáil Cheantarbhunaithe leis na riachtanais oideachais a bheidh ag ceantar áirithe san am atá le teacht agus pleanáil le freastal ar na riachtanais sin. Is é an chuspóir lárnach atá ag Pleanáil Cheantarbhunaithe go leor áiteanna oideachais a chur ar fáil tríd an mheascán cheart d'áiseanna den mhéid cheart, sna suíomhanna cearta. Níl an sprioc sin á baint amach i láthair na huaire – tá toilleadh barrachais nach beag ann, tá scoileanna áirithe ag streachailt le líon na ndaltaí ar rolla ag titim, agus níl aon chomhphleanáil ann trasna na n-earnálacha éagsúla. Leis an bhunspríoc de Phleanáil Cheantarbhunaithe a bhaint amach, bunaithe ar an titim dhéimeagrafach agus laghdú ar líon na n-áiteanna reatha breise, caithear scoileanna a dhúnadh, a chuíchóiriú agus a chónascadh. Ciallóidh sé sin go mbeidh níos lú post múinteoireachta de dhíth agus beidh laghdú i líon na múinteoirí dá bharr. Gan Scéim Cúitimh na Múinteoirí maidir le Scor Roimh Am a bheith ann, beidh sé sin thar a bheith deacair do na comhlachtaí cuí a bhaint amach.

- Tá tuairiscí ag teacht ó scoileanna ar bhonn rialta i dtaca leis na buntáistí don phróiseas foghlama má úsáidtear múinteoirí atá níos óige go háirithe i réimse scileanna ICT agus úsáid na scileanna sin sa seomra ranga.
- Thiocthadh laghdú ar líon na n-áiteanna do mhúinteoirí faoi oiliúint de bharr nach mbeadh oiread múinteoirí nua de dhíth. Caithfimid a bheith cúramach lena chinntiú go gcoinníonn áiseanna oiliúna múinteoirí an toilleadh le freastal ar níos mó éilimh sa todhchaí agus nach mbíonn ganntanas múinteoirí i dtuaisceart na hÉireann, mar atá an scéal faoi láthair i Sasana & sa Bhreatain Bheag.
- Caithfear comhoibriú na foirne a chinntiú sna scoileanna atá le druidim/cónascadh lena chinntiú go dtarlóidh an druidim/cónascadh beartaithe gan stró agus le meanma agus tacaíocht na gCeardchumann a choinneáil. Is léir ón taithí go mbíonn tionchar thar a bheith diúltach ag iomarcaíochtaí éigeantacha ar an lucht oibre agus scriosann siad dea-chaidrimh tionsclaíochta sna scoileanna.

Uainiú

Thug dhá fhreagróir is fiche tuairimí ar uainiú na n-athruithe. Seo a leanas na príomhthéamaí a ardaíodh:

- Ba chóir na hathruithe a chur siar go dtí deireadh phróiseas cuíchóirithe na scoileanna.
- Ba chóir moill a chur ar na hathruithe seo go dtí go mbunófar ESA.
- Tá na hathruithe á ndéanamh róghasta; ba chóir na hathruithe a dhéanamh de réir a chéile nó moill a chur orthu.
- Tá easpa soiléireachta ann dóibh siúd a bheidh thíos le hiomarcaíocht. Ba chóir moill a chur ar na moltaí agus/nó iad a thabhairt isteach de réir a chéile.

- Chuir roinnt príomhoidí agus múinteoirí a scor ar athlá le fanacht i scoileanna ar cuireadh a druidim ar ceal ar feadh bliana agus dá bharr sin chaill siad amach ar an seans rochtain a fháil ar a bpinsean.
- Tá na hathruithe á dtabhairt isteach róghasta agus rachaidh siad i bhfeidhm ar na Coláistí Oiliúna Múinteoirí.

Cúrsaí Reachtaíochta

Thug aon fhreagróir déag tuairimí ar a bhfuil ann sa reachtaíocht. Seo a leanas na príomhthéamaí a ardaíodh:

- Ba chóir Coláistí Breisoideachais a shainiú mar Údaráis Chinniúna agus Chúiteacha.
- Níor chóir aon rogha a bheith i gCuid 2.
- Níl aon sainmhíniú sonrath ar an fhostóir.
- Ba chóir na rialacháin a leasú le ligean do líon múinteoirí a chruthú le tacú le scoileanna, rud a chinnteoidh nach mbeidh aon iomarcaíochtaí éigeantacha ann.
- Níl sé soiléir ó Chuid 4 de na rialacháin atá molta an mbaineann an cúiteamh éigeantach seo le scor roimh am ar bhonn scaoileadh éifeachtacht fheidhm an fhostóra agus ní i gcás go ligean fostóir do mhúinteoir éirí as go luath ach le buntáistí achtúireachta laghdaithe.
- Ní shonraítear mionleibhéal an leasa.
- Níl aon sainmhíniú ar an téarma “suas go dtí uasmhéid”.
- Ba chóir scéim íoschéimnithe a chur le chéile do Phríomhoidí le caitheamh go cothrom leo.

- Ba chóir go mbeadh an modh trína gcinntítear toradh barúlach infheistíochta a bheith faoi réir iniúchadh oscailte agus trédhearcach ag an chomhlacht aitheanta caibidlíochta.

Saincheisteanna Comhionannais

Thug aon fhreagróir is fiche tuairimí ar shaincheisteanna comhionannais de thairbhe na n-athruithe. D'iarr cúig fhreagróir déag go ndéanfaí MTC iomlán agus thug 4 acu sin fáthanna mionsonraithe. Seo a leanas na príomhthéamaí a ardaíodh:

- Tá socruithe nua leatromach in éadan múinteoirí atá os cionn 50 anois, a mbeidh orthu oibriú níos faide anois agus a bheas thíos leis ó thaobh cúrsaí sláinte dá bharr.
- De réir mar a fhanann múinteoirí atá níos sine ag obair i scoileanna, beidh sé níos deacra do mhúinteoirí nuacháilithe obair a fháil. Tá seans níos mó ann go mbeidh ar mhúinteoirí atá níos óige glacadh le hiomarcaíocht éigeantach.
- Beidh tionchar ann i dtéarmaí inscne de siocair an ardchoibhneas banmhúinteoirí, go háirithe sna réimsí aoise atá níos ísle.
- Rachaidh sé i bhfeidhm ar chleithiúnaithe na múinteoirí a ghlacann pinsin atá laghdaithe go hachtúireach.

Ardaíodh roinnt ábhar imní eile. I ndáiríre, is ábhair imní iad faoi chothroime/chothromas seachas comhionannas i dtéarmaí ghrúpaí Alt 75:

- D'fhéadfadh na rialacháin dul i bhfeidhm níos mó ar mhúinteoirí atá ag obair san earnáil iar-bhunscolaíochta seachas iad siúd in earnáil na scoileanna gramadaí.
- Iomarcaíochtaí éigeantacha an toradh a bheidh ar na hathruithe seo.

- Is iad na socrúithe d'iomarcaíocht mhúinteoirí na cinn is lú tarraingt de chuid aon ghrúpa d'oibrithe de chuid na hearnála poiblí i dtuaisceart na hÉireann. Tugadh le fios go bhfuil na scorúithe iomarcaíochta cosúil le téarmaí téarfa atá ar fáil do bhail foirne i scoileanna nach múinteoirí iad agus an grúpa a bhfuil RPA ag dul i bhfeidhm orthu.
- D'fhéadfadh cóireáil éagothrom tarlú de bharr go bhfuil gné lánroghnach ann sa chúiteamh.

Cúrsaí Comhairliúcháin

Thug cúig fhreagróir déag tuairimí ar chúrsaí comhairliúcháin. Seo a leanas na príomhthéamaí a ardaíodh:

- Ní dhearnadh aon iarracht dul i gcomhairle le daoine mar is ceart.
- Bhí an tréimhse chomhairliúcháin róghairid.
- Ba chóir na hathruithe a phlé agus a aontú le ceardchumann aitheanta na múinteoirí.

Athfhostú múinteoirí atá ar scor.

Dúirt triúr freagróirí:

- Nár chóir múinteoirí atá ar scor bheith athfhostaithe mar mhúinteoirí ionaid.

Iarscríbhinn 3

SONRAÍ ATÁ AR FÁIL AR NA MÚINTEOIRÍ ATÁ AG OBAIR I DTUAISCEART NA HÉIREANN

1. Líon na múinteoirí de réir aoise agus inscne, Márta 2008

Raon aoise	Baineann	%	Fireann	%	Iomlán	%
<i>24 agus faoi sin</i>	304	81.5	69	18.5	373	1.9
<i>25 go 29</i>	2064	79.5	531	20.5	2595	13.1
<i>30 go 34</i>	2534	78.6	689	21.4	3223	16.3
<i>35 go 39</i>	2558	77.2	756	22.8	3314	16.7
<i>40 go 44</i>	1899	74.1	664	25.9	2563	12.9
<i>45 go 49</i>	1681	70.3	711	29.7	2392	12.1
<i>50 go 54</i>	2198	71.2	891	28.8	3089	15.6
<i>55 go 59</i>	1248	65.6	655	34.4	1903	9.6
<i>60 go 64</i>	199	60.1	132	39.9	331	1.7
<i>65 agus os a chionne sin</i>	12	63.2	7	36.8	19	0.1
<i>Iomlán</i>	14697	74.2	5105	25.8	19802	100.0

Foinse: GTC (NI) Digest of Statistics 2008

2. Líon na múinteoirí de réir chineál bainistíochta na scoile agus inscne, Márta 2008

Inscne	Scoileanna Caitliceacha faoi Chothabháil	Scoileanna Rialaithe Imeasctha	Scoileanna Rialaithe	Scoileanna Imeasctha faoi Chothabháil Stáit	Scoileanna eile faoi Chothabháil	Scoileanna Gramadaí Deonacha	Iomlán
Baineann	4,958	212	6,607	679	141	2,100	14,697
Fireann	1,705	65	1,834	232	43	1,226	5,105
Iomlán	6,663	277	8,441	911	184	3,326	19,802

Foinse: GTC (NI) Digest of Statistics 2008

3. Líon na múinteoirí de réir chineál bainistíochta scoile agus aois, Márta 2008

Raon aoise	Scoileanna Caitliceacha faoi Chothabháil	Scoileanna Rialaithe Imeasctha	Scoileanna Rialaithe	Scoileanna Imeasctha faoi Chothabháil Stáit	Scoileanna eile faoi Chothabháil	Scoileanna Gramadaí Deonacha	Iomlán
24 & faoi sin	89	4	182	28	7	63	373
25 go 29	780	44	1,144	147	50	430	2,595
30 go 34	1,048	55	1,322	223	34	541	3,223
35 go 39	1,212	44	1,295	181	32	550	3,314
40 go 44	959	32	988	120	14	450	2,563
45 go 49	822	27	967	92	18	466	2,392
50 go 54	1,095	47	1,400	75	13	459	3,089
55 go 59	555	20	969	39	11	309	1,903
60 go 64	102	4	159	5	5	56	331
65 & os a choinne sin	1		15	1		2	19
Iomlán	6,663	277	8,441	911	184	3,326	19,802

Foinse: GTC (NI) Digest of Statistics 2008

4. Múinteoirí faoi mhíchumas

Fuarthas amach i suirbhé Sláinte agus Folláine¹ arna chóimisiúnú ag Lucht Bainistíochta Choiste Caibidlíochta na Múinteoirí sa bhliain 2001 gur thug céatadán beag (5.3%) le fios gur mheas siad go raibh siad faoi mhíchumas. (Sainmhíodh míchumas mar aon lagú fisiceach nó intinne, a bhfuil tionchar diúltach suntasach agus fadtéarmach (a mhair, nó atáthar ag dúil go mairfidh sé, 12 mhí nó níos mó) aige ar chumas an mhúinteora gnáthrudáí a dhéanamh ó lá go lá.

¹ The NI Teachers' Health and Wellbeing Survey, Tuarascáil Dheiridh – PricewaterhouseCoopers, Nollaig 2002: http://www.deni.gov.uk/teachers/h_safety/teachers_health_survey.pdf

5. Líon na scoileanna lonnaithe i limistéir Uirbeacha agus Thuaithe de réir Bord Oideachais agus Leabharlann 2008/09

		Béal Feirste	Iarthar	Oirthuisceart	Oirdheisceart	Deisceart	Iomlán i dTÉ
Naíscoileanna	Tuaithe	0	1	0	2	4	7
	Uirbeacha	32	11	15	17	16	91
	Iomlán	32	12	15	19	20	98
Bunscoileanna (scoileanna ullmhúcháin san áireamh)	Tuaithe	0	129	126	72	166	493
	Uirbeacha	94	56	85	86	59	380
	Iomlán	94	185	211	158	225	873
Iar-bhunscoileanna Meánscoileanna (neamhghramadaí)	Tuaithe	0	13	11	8	10	42
	Uirbeacha	20	18	25	20	29	112
Scoileanna Gramadaí	Tuaithe	0	2	1	0	2	5
	Uirbeacha	16	11	15	10	12	64
	Iomlán	36	44	52	38	53	223
Scoileanna Speisialta	Tuaithe	0	1	0	2	1	4
	Uirbeach	11	6	9	8	4	38
	Iomlán	11	7	9	10	5	42

Foinse: Daonáireamh scoileanna TÉ

Nóta:

Tá rangú na limistéar uirbeach agus tuaithe mar atá sé leagtha amach sa Tuarascáil de chuid an Ghrúpa Idir-Rannach ar Rangú Staitistiúil agus Líniú Lonnaíochtaí (Feabhra 2005).

larscríbhinn 4

MÚINTEOIRÍ AGUS LÉACHTÓIRÍ BO AG DUL AR SCOR I DTUAISCEART NA HÉIREANN

1990-91 go 2009-10 blianta airgeadais – Ceart suas go dtí 1Deireadh Fómhair 2009

Bliain	Roimh Am			Aois	Laghduithe go hAchtúireach	Droschshláinte	Líon iomlán na múinteoirí a chuaigh ar scor	Roimh am mar % den iomlán
	Scaoileadh Éifeachtach	Iomarcaíocht	Iomlán					
1990-91	246	164	410	169		104	683	60
1991-92	208	174	382	154		84	620	62
1992-93	131	149	280	174		114	568	49
1993-94	106	141	247	191		136	574	43
1994-95	85	173	258	162		159	579	45
1995-96	60	170	230	198		200	628	37
1996-97	56	274	330	214		182	726	45
1997-98	52	410	462	232		182	876	53
1998-99	61	327	388	240		183	811	48
1999-00	52	287	339	224		177	740	46
2000-01	57	376	433	229		181	843	51
2001-02	53	358	411	231		180	822	50
2002-03	49	378	427	248		184	859	50
2003-04	53	386	439	273		147	859	51
2004-05	44	373	417	289		121	827	51
2005-06	46	567	613	291		126	1030	60
2006-07	48	540	588	368		137	1093	54
2007-08	42	561	603	285	30	158	1076	56
2008-09	28	476	504	305	72	78	959	53
2009-10	1	166	167	224	63	46	500	35
Iomlán	1,478	6,450	7,928	4,701	165	2,879	15,673	51

Foinse: Ríomhchórais DE Phinsin na Múinteoirí

Iarscríbhinn 5

LÍON NA MÚINTEOIRÍ A CHUAIGH AR SCOR Ó SCOILEANNA NA NÚDARÁS ÁITIÚIL FAOI CHOThABHÁIL I SASANA¹

Bliain Airgeadais	Roimh Am ²³	Aois	Drochshlainte ⁴	Iomlán	Roimh Am mar % den Iomlán
1989-90	8,060	3,500	3,580	15,140	53
1990-91	7,740	3,500	4,280	15,520	50
1991-92	6,530	3,170	4,030	13,730	48
1992-93	7,170	3,310	4,050	14,530	49
1993-94	8,030	3,430	4,820	16,280	49
1994-95	7,120	3,520	5,290	15,930	45
1995-96	8,600	3,480	5,160	17,240	50
1996-97	10,210	3,300	4,980	18,490	55
1997-98	11,350	3,590	3,260	18,200	62
1998-99 ⁵	2,370	3,850	2,280	8,500	28
1999-00	2,650	4,280	2,320	9,250	29
2000-01	3,150	4,250	2,630	10,030	31
2001-02	3,470	4,450	2,380	10,300	34
2002-03	3,950	5,070	2,030	11,050	36
2003-04	4,930	5,690	1,870	12,490	39
2004-05	6,050	6,580	1,580	14,210	43
2005-06	6,640	6,440	1,500	14,580	46
2006-07 ⁶	7,460	8,610	1,100	17,170	43
2007-08	7,440	10,120	720	18,280	41
2008-09	7,880	10,700	610	19,190	41

¹ Níl coláistí séú bliain curtha san áireamh.

² Áiríonn sé daoine a théann ar scor de réir a chéile agus sna cásanna sin is féidir leis na múinteoirí bheith ag obair i scoileanna.

³ Is é an toradh a bhí ar an athrú ar Scéim Pinsin na Múinteoirí ón 31 Lúnasa 1997 ná go ndeachaigh i bhfad ní ba mhó múinteoirí ar scor sa bhliain 1997 seachas sna blianta roimhe sin. Áiríonn 'roimh am' daoine a chuaigh ar scor ó 2000-01 le Buntáiste Laghdaithe go hAchtúireach.

⁴ Chuaigh athruithe sna rialacháin reachtúla maidir le scor de bharr drochsláinte i bhfeidhm ar 1 Aibreán 1997. Le bheith i dteideal buntáistí scoir de bharr drochsláinte, caithfidh dearbhú a bheith ar fáil a mhíníonn nach mbeidh an múinteoir ábalta teagasc arís de bharr drochsláinte.

⁵ Tá na figiúirí ó 1998-1999 ar aghaidh á leasú ar bhonn leanúnach de bharr go bhfuil dámhachtain aibhreacha á gcur isteach san áireamh agus de bharr go bhfuil buntáistí pinsin á gcur ar ceal de bharr go bhfuil múinteoirí ag tosú ag obair arís.

⁶ Is meastacháin shealadacha iad na figiúirí ó 2006-07 ar aghaidh.

Foinse: Córas Staitistiúil Pínsinéirí (PENSTATS).

Comparáid idir na Socruithe maidir le Scor Roimh Am do Mhúinteoirí i dtuaisceart na hÉireann, i Sasana & sa Bhreatain Bheag agus in Albain

	TUAISCEART NA HÉIREANN	SASANA & AN BHREATAIN BHEAG	ALBAIN
Rialacháin na Príomhscéime	Rialacháin Aoisliúntais na Múinteoirí (TÉ) 1998	Na Rialacháin um Phinsin na Múinteoirí 1997	Rialacháin Aoisliúntais na Múinteoirí (TÉ) 2005.
Rialacháin maidir le Scor Roimh Am	Rialacháin na Múinteoirí (Cúiteamh as Iomarcaíocht agus as Scor Roimh Am) (TÉ) 1991	Rialacháin na Múinteoirí (Cúiteamh as Iomarcaíocht agus as Scor Roimh Am) (TÉ) 1997.	Rialacháin na Múinteoirí (Cúiteamh as Iomarcaíocht agus as Scor Roimh Am) (TÉ) 1996.
Íocaíocht Iomarcaíochta le gné feabhsaithe Feabhsú Lánroghnach	Suas go dtí uasmhéid de 30 seachtain de phá iomlán. Suas go dtí uasmhéid de 6 2/3 blianta. Costais íochta ag an Údarás Cúiteach/Fhostóir ón 1 Aibreán 2008.	Suas go dtí 30 seachtain d'íocaíocht iomlán. Suas go dtí uasmhéid de 10 mbliana. Tá an tÚdarás Cúiteach/Fostóir ag íoc na gcostas ó 1991.	Suas go dtí 30 seachtain d'íocaíocht iomlán. Suas go dtí uasmhéid de 10 mblianta. Tá an tÚdarás Cúiteach/Fostóir ag íoc na gcostas ó 1991.
Luathíocaíocht an Phinsin	Faigheann múinteoirí a fágadh iomarcach faoin Scéim Scor Roimh Am buntáistí neamhlaghdaithe pinsin. Íocann an Scéim Pinsean costas na luathíocaíochta .i. an difear idir na buntáistí fabhraithe agus an méid atá laghdaithe go hachtúireach (ar a dtugtar cúiteamh éigeantach sna scéimeanna eile).	Faigheann múinteoirí a fágadh iomarcach faoin Scéim Scor Roimh Am buntáistí neamhlaghdaithe pinsin. Íocann an Scéim Pinsean an méid atá laghdaithe go hachtúireach den phinsean agus den chnapshuim. Tá an difear idir an méid laghdaithe agus buntáistí neamhlaghdaithe fabhraithe, cúiteamh bliantúil agus cúiteamh	Faigheann múinteoirí a fágadh iomarcach faoin Scéim Scor Roimh Am buntáistí neamhlaghdaithe pinsin. Íocann an Scéim Pinsean an méid atá laghdaithe go hachtúireach den phinsean agus den chnapshuim. Tá an difear idir an méid laghdaithe agus buntáistí neamhlaghdaithe fabhraithe cúiteamh bliantúil agus cúiteamh

	TUAISCEART NA HÉIREANN	SASANA & AN BHREATAIN BHEAG	ALBAIN
Coigeartú chuig Cúiteamh Éigeantach	N/A	<p>cnapshuime (ar a dtugtar cúiteamh éigeantach) á íoc ag an Údarás Cúiteach/Fhostóir ó 1997.</p> <p>I gcás go bhfuil tréimhse seirbhíse breise múinteoirí níos mó ná 6 2/3 de bharr feabhsú lánroghnach agus i gcás go bhfuil sé/sí i dteideal íocaíocht iomarcaíochta laghdaítear cúiteamh éigeantach faoi rialachán 17.</p>	<p>cnapshuime (ar a dtugtar cúiteamh éigeantach) á íoc ag an Údarás Cúiteach/Fhostóir ó 1996.</p> <p>I gcás go bhfuil tréimhse seirbhíse breise múinteoirí níos mó ná 6 2/3 de bharr feabhsú lánroghnach agus i gcás go bhfuil sé/sí i dteideal íocaíocht iomarcaíochta laghdaítear cúiteamh éigeantach faoi rialachán 11 de réir na foirmle i sceideal 3 de na rialacháin.</p>
Pá Téarfa Feabhsaithe	N/A	<p>Suas go dtí uasmhéid de 104 seachtain lúide aon íocaíocht a dhéanfar i bhformáid íocaíochta iomarcaíochta. Iníochta mar rogha eile seachas scor roimh am a cheadú do mhúinteoirí atá idir 50 agus 59 bliain d'aois. Tá na híocaíochtaí sin ar fáil do mhúinteoirí fosta nach bhfuil i dteideal a bpinsean a fháil láithreach de bharr a n-aoise. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara go bhfuil na roghanna, Scor</p>	<p>Suas go dtí uasmhéid de 66 seachtain lúide aon íocaíocht a dhéanfar i bhformáid íocaíochta iomarcaíochta. Tá na húdaráis in Albain ag dréachtú na n-athruithe riachtanacha faoi láthair le pá téarfa a fheabhsú go dtí 104 seachtain. Iníochta mar rogha eile seachas scor roimh am a cheadú do mhúinteoirí atá idir 50 agus 59 bliain d'aois. Tá na híocaíochtaí sin ar fáil do mhúinteoirí fosta nach bhfuil i dteideal a</p>

**TUAISCEART NA
HÉIREANN**

**SASANA & AN
BHREATAIN
BHEAG**

ALBAIN

Roimh Am agus
pá téarfa
méadaithe
comheisiach.

bpinsean a fháil
láithreach de bharr
a n-aoise. Tá sé
tábhachtach a
thabhairt faoi
deara go bhfuil na
roghanna, Scor
Roimh Am agus
pá téarfa
méadaithe
comheisiach.

Pinsean atá
Laghduithe go
hAchtúireach

Tugadh isteach an
fhoráil le Pinsean
atá Laghdaithe go
hAchtúireach a
ghlacadh mar
pháirt de na
leasuithe pinsin ar
1 Aibreán 2007.
Tugann sé deis do
bhall atá níos mó
ná 55 bliain d'aois
éirí as go deonach
ar phinsean
laghdaithe roimh
ghnáthaois pinsin.
Ní théann sé i
bhfeidhm ar na
forálacha éirí as ar
bhonn aoise,
drochshláinte,
iomarcaíochta nó
scaoileadh
éifeachtach. Níl
Pinsin atá
Laghduithe go
hAchtúireach faoi
réir lacáiste.

Tugadh isteach an
fhoráil le Pinsean
atá Laghdaithe go
hAchtúireach ar 30
Márta 2000.
Tugann sé deis do
bhall atá níos mó
ná 55 bliain d'aois
éirí as go deonach
ar phinsean
laghdaithe roimh
ghnáthaois pinsin.
Ní théann sé i
bhfeidhm ar na
forálacha éirí as ar
bhonn aoise,
drochshláinte,
iomarcaíochta nó
scaoileadh
éifeachtach. Níl
Pinsin atá
Laghduithe go
hAchtúireach faoi
réir lacáiste.

Tugadh isteach an
fhoráil le Pinsean
atá Laghdaithe go
hAchtúireach a
ghlacadh ar 1 Iúil
2002. Tugann sé
deis do bhall atá
níos mó ná 55
bliain d'aois éirí as
go deonach ar
pinsean
laghdaithe roimh
ghnáthaois pinsin.
Ní théann sé i
bhfeidhm ar na
forálacha éirí as ar
bhonn aoise,
drochshláinte,
iomarcaíochta nó
scaoileadh
éifeachtach. Níl
Pinsin atá
Laghduithe go
hAchtúireach faoi
réir lacáiste.

Buntáistí breise
bliantúla pinsin
a cheannach.

Féadfaidh fostóirí
buntáistí breise
bliantúla a
cheannach thar
ceann an duine
aonair in iolraithe
de £250 suas go
dtí uasmhéid ar fiú
£5,000 í de
bhuntáiste breise
bliantúil pinsin.

Féadfaidh fostóirí
buntáistí breise
bliantúla a
cheannach thar
ceann an duine
aonair in iolraithe
de £250 suas go
dtí uasmhéid ar fiú
£5,000 í de
bhuntáiste breise
bliantúil pinsin.

Féadfaidh fostóirí
buntáistí breise
bliantúla a
cheannach thar
ceann an duine
aonair in iolraithe
de £250 suas go
dtí uasmhéid ar fiú
£5,000 í de
bhuntáiste breise
bliantúil pinsin.

**TUAISCEART NA
HÉIREANN**

Tugtha isteach mar pháirt de na leasuithe pinsin ar an 1 Aibreán 2007.

**SASANA & AN
BHREATAIN
BHEAG**

Tugtha isteach mar pháirt de na leasuithe pinsin ar an 1 Eanáir 2007.

ALBAIN

Tugtha isteach mar pháirt de na leasuithe pinsin ar an 1 Aibreán 2007.

Comparáid idir na Socruithe le haghaidh Scor Roimh Am de chuid na hEarnála Poiblí i dtuaisceart na hÉireann

	Múinteoirí	Sláinte	Státseirbhís	Rialtas Áitiúil
Íocaíocht Iomarcaíochta	Suas go dtí uasmhéid de 30 seachtain de phá iomlán	Suas go dtí uasmhéid de Thuarastal 24 mhí ar bhonn tuarastal aon mhí amháin do gach bliain iomlán de théarfa inríofa. Socrú Idirthréimhse ach: Má roghnaíonn ball úsáid a bhaint as socruithe idirthréimhse acha, tá an íocaíocht iomarcaíocht a caidhpeáilte ag pá iomlán 30 seachtain.	Iníochta amháin i gcás go bhfuil cúiteamh níos lú ná sin a bheadh iníochta faoi na forálacha reachtúla.	Suas go dtí uasmhéid de 30 seachtain de phá iomlán
Pá Téarfa Feabhsait he	<i>Á bhreithniú: Ón 1 Aibreán suas go dtí uasmhéid de 104 seachtain lúide aon íocaíocht a dhéanfar i bhfoirm íocaíochta iomarcaíochta . Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara go bhfuil na roghanna, Scor Roimh</i>	Níl aon fhoráil ar leith ann ach cuirtear san áireamh mar pháirt den íocaíocht iomarcaíocht a é.	Dóibh siúd atá faoi 50 bliain d'aois uasmhéid de thuarastal inphinsin 3 bliana do théarfa éigeantach agus tuarastal 2 bhliain do luath-théarfa solúbtha (deonach).	Suas go dtí uasmhéid de 104 seachtain lúide aon íocaíocht a rinneadh i bhformáid íocaíochta iomarcaíochta.

	Múinteoirí <i>Am agus pá</i> <i>téarfa</i> <i>méadaithe</i> <i>comheisiach.</i>	Sláinte	Státseirbhís	Rialtas Áitiúil
Feabhsú Lánroghnach	Suas go dtí uasmhéid de 6 2/3 blianta. Costais íoctha ag an Údarás Cúiteach/Fhostóir ón 1 Aibreán 2008.	Ón 1 Deireadh Fómhair 2011 ní bheidh aon fheabhsú iníoctha. Socrú Idirthréimhseach: 10 mbliana an t-uasmhéad a bhí ar fáil ar an 30 Meán Fómhair 2006. Do gach bliain ina dhiaidh sin laghdaítear an t-uasmhéad faoi dhá bhliain go dtí nach bhfuil aon fheabhsú ar fáil ó 1 Deireadh Fómhair 2011.	1 Féach an chuid faoi luathíocaíochta í.	Suas go dtí uasmhéid de 6 2/3 blianta. Costais íoctha ag an Fhostóir. <i>Laghdóidh an tUas-fheabhsú go dtí 4 bliana ar 1 Aibreán 2009, 2 bhliain in Aibreán 2010 agus ó Mhárta 2011 ní bheidh aon rogha ag fostóirí pinsean blianta breise a ofráil.</i>
Luathíocaíocht an Phinsin	Faigheann múinteoirí a fágadh iomarcach faoin Scéim Scor Roimh Am buntáistí neamhlaghdaithe pinsin. Íocann an	Féadfaidh baill de Scéim Pinseanan NHS roghnú éirí as go luath gan luach na mbuntáistí pinsin a	Tá Luathscor Éigeantach iníoctha dóibh siúd atá fágtha iomarcach agus áiríonn sé siúd a chuir isteach ar iomarcaíocht nuair a ghlaonn	Mar rogha eile do luath-théarfa féadfaidh múinteoirí íocaíocht a fháil láithreach bonn de bhuntáistí neamhlaghdaithe pinsin. Íocann an

Múinteoirí	Sláinte	Státseirbhís	Rialtas Áitiúil
Scéim Pinsean costas na luathíocaíocht a .i. an difear idir na buntáistí fabhraithe agus an méid atá laghdaithe go hachtúireach (ar a dtugtar cúiteamh éigeantach sna scéimeanna eile)	laghdú mar rogha eile seachas an íocaíocht iomarcaíocht a a fháil. Íocann an fostóir an costas iomlán caipitlithe. Má roghnaíonn ball an rogha seo agus má tá an méid atá iníochta mar íocaíocht iomarcaíocht a níos mó ná an costas caipitlithe don fostóir, tá an fostóir i dteideal an difear idir an dá shuim a fháil.	an fostóir faoi choinne luathíocaíocht an phinsin. Costais íochta ag an fostóir. Íoctar pinsean feabhsaithe (uasmhéid de 6 2/3 bliana) agus cnapshuim saor ó cháin láithreach bonn móide íocaíocht cúitimh cnapshuime ar fiú suas go dtí 6 mhí de thuarastal é. Do chuid buntáistí breise luathscoir uile íochta mar chúiteamh amháin le pinsean neamhfheabhs aithe agus cnapshuim curtha ar leataobh le haghaidh íocaíochta ag aois pinsin.	Fostóir costas na luathíocaíochta.
<i>Á bhreithniú: Ón 1 Aibreán 2009, múinteoirí a fágadh iomarcach faoin Scéim Scor Roimh Am; gheobhaidh siad buntáistí neamhlaghdai the pinsin ar bhonn leanúnach. Íocann an Scéim Pinsean an méid atá laghdaithe go hachtúireach den phinsean agus den chnapshuim. Beidh an difear idir an méid laghdaithe agus buntáistí neamhlaghdai the fabhraithe, cúiteamh</i>			

Múinteoirí	Sláinte	Státseirbhís	Rialtas Áitiúil
<i>bliantúil agus cúiteamh cnapshuime (ar a dtugtar cúiteamh éigeantach) á íoc ag an Údarás Cúiteach/Fho stóir.</i>			